Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...тэмнай 1921 оной ...брин 21-hээ гарана | № 162 (15785) | 1981 оной июлиин 14, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛ—БҮГЭДЫН ХЭРЭГ

Репортаж

ЭРШЭТЭ АЖАЛАЙ ОХИН СОО

...олхозой түб болохо Де...никово hууринай баруун...дахи добо дээрэ үргэн ехэ ...рёо, ороохо тарянай ута ...н складууд холоhоо тэб...ын харагдадаг. Һаянай эдэ ...кладуудай наада захада тод...огдоhон АВМ-0,65 агрегадай ...холоойгоор хүхэ утаанай баа...а гарахань таhалдахаяа бо...ю. Эндэ набша намаагаар, ...эдэhэ, халаахайгаар хангал...ма үнэртэй витаминтай гурил ...ргагдажа захалаа ха юм. ...Шеф ёhоной туhаламжа ...үүлдэг Улаан-Үдын нарин ...мбын комбинадай, мелиора...ына барилгын управлениин, ...ССР-эй Наукануудай акаде...иин Сибириин отделениин ...уряадай филиалай хүдэлмэ...лэгшэдэй бэлэдхэhэн набша ...маа автомашинануудаар эн...э асарагдана. Тэрэ ногоон ...жээлые агрегадай хүдэлмэри...эд КУН түхэлэй машинаар ...эршээд, АВМ-эйнгээ транспор...ёроор дамжуулан ябуулжа, ...ньhон аргаар барабан соо ...руулагдана. Тиигэжэ ехэ тем...ературатай пеэшэндэ хатааг...аад, тэрэ дороо гурил бол...гдоно. Бэлэн болоhон про...укцияа саарhан мэшээгүүд ...оо хээд, тусхай склад соо ...тайханаар ябталдаг байна.

—Бидэ жэл бүри агрега...аа хамагhаа урид хүдэлгэдэг ...эншалтайбди. Энэ жэлдэ ма...ай коллектив 500 тонно но...оной гурил гаргажа хадагал...а түсэбтэй юм. Мүнөө тү...үүшын хорёод тонно шэмэтэй ...жээл бэлэдхэгдээд байна. ...дэ үдэрнүүдтэ гол түлэб наб...ша, намаа хэрэглээбди. Үсэ...лдэрhөө захалжа халаахай ...углуулагдана. Үдэр бүхэндэ ...ормоёо дүүргэхэнь хүшэрхэн. Набша намаа дуталдана, —гэжэ агрегадые хүтэлбэрилдэг ма...шинист Михаил Климович Гри...горьев хөөрөө hэн.

Дурсагдагша агрегат эдэ үдэрнүүдтэ нэгэ халаанда хү...дэлгэгдэнэ. Машинист Миха...ил Григорьевой мэдүүлhэнэй ёhоор, hаядаа хоёр халаанда хүдэлгэгдэдэг болохо юм. Мү...нөө эдэнэр 130 гектарта та...ригдаhан доннигой hайнаар ургахые хүлеэжэ байнхай. Энэ ургамалай сабшагдажа захал...хада гурил ехээр гаргагдаха хараатай.

Мүнөө энэ агрегадта Павел Соколов, ахалагша классай hурагша Николай Павлов ажал...лана. Эдэнэр хэхэ хүдэлмэреэ hайн мэдэжэ абанхай. Жэ...шээлбэл, Николай гурил мэ...шээглэхэдээ шанарыень то...дорхойлно. Хэрбээ ехээр ша...таhан гү, али хүсэд хатааг...даагүй байбалнь тэрэ дороо машинист Михаил Григорьевто дуулгана. Иигэжэ эдэ гурбан hайн шанартай гурил гарга...хын тула оролдосо ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Витаминтай гурил гаргадаг энэ коллективэй абаhан со...циалис уялганууд аржытар бэ...шэгдэжэ, сарайн ханаар нияг...данхай. Мүнөө эндэ социалис мүрысөөнэй гуримууд тодор...хойгоор зохёогдожо үлгэгдэн...хэй. Агрегадай гэшүүд харaa...лагдаhан даабаряа үлүүлэн дүүргэбэл, түсэбhөө гадуур гаргаhан продукциингаа түлөө 20 процент нэмэлтэ түлбэри абаха ёhотой. Тиихэдэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгшэдэй хэhэн ажалай дүн табан хоногто нэ...гэ удаа согсологдоно, эрхим...лэгшэд мүнгэн шангаар ур...машуулагдаха юм.

— Нёдондо хоёр агрегат хүдэлгэгдөө hэн. Энээнhээ гадна тэрүү тэндэ АВМ-0,4 агрегат тодхогдонхой байhан. Мүнөө хуушараа. Тэрэнээ за...далжа абаад, hуури дээрэнь хүсэтэй, бүтээсэ ехэтэй АВМ-1,5 түхэлэй агрегат тодхожо байна, — гээд агрегадые хү...тэлбэрилэгшэ Михаил Григорь...ев хойшоо гараараа зааха зуураа: — Шэнэ агрегадай хүдэлгэгдэжэ захалхада түсэ...бөө ядамаггүй бэелүүлхэбди. Агрегаднай сентябриин 25 бо...лотор хүдэлгэгдэхэ, —гэбэ.

Шефскэ туhаламжа үзүү...лэгшэдэй дундаhаа Буряадай филиалай бүлэг хүдэлмэрилэг...шэд шалгарна. Тэдэнэр үдэр...тэ 5—6 тонно набша, намаа отолжо суглуулна, — гэжэ үнинэй трактористнуудай нэгэн Павел Андреевич Вишняков хөөрэнэ.

Ехэ хорёогой зүүн урда бу...ланда тодхогдоhон АВМ-0,65 агрегадай хүнхинөөн нэгэ жэг...дэхэнээр соностоно. Хирэ-хи...рэ болоод лэ кузоваараа дүү...рэтэр ногоон набша намаа ашаhан автомашина, трактор...нууд эндэ ерэжэ, ашаагаа шэгнүүлhэнэй удаа агрегадай транспортерой дэргэдэ буул...гаhаар саашална. Хангалтама үнэртэй ногооной гурил гаргаг...шад hайн шанартай тэжээл ехээр гаргажа нөөсэлхын тү...лөө туха сүлөөгүй ажаллана. Тобшолон хэлэбэл, эндэ са...гай уларилай ушаруулhан бэр...хэшээлые гэмгүй hайнаар да...бахын тула, ниитынгээ адуу...hа малда шэмэтэй тэжээл эл...бэгээр бэлэдхэхын түлөө тэм...сэлэй улам эршэдэжэ байhа...ниинь элихэнээр харагдажа байгаа бэлэй.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Улаан-Үдын районой «Маяк» колхоз.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: П. А. Вишняков ажалдаа; гурил болгогдохо набша намаа буулгагдана.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фотонууд.

КПСС-эй ОБКОМДО

1981 ОНДО ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭЭР ХЯАГТЫН РАЙОНОЙ ХҮДЭРИИН СОВХОЗОЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД БА ТҮНХЭНЭЙ РАЙОНОЙ ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ КОЛХОЗНИГУУД БОЛОН МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД ТУХАЙ

Ерэхэ үбэлжэлгэдэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгые, ехээр нөөсэлэлгые саг болзортонь эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ талаар Хяагтын районой Хүдэриин совхозой хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй, Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай абаhан социалис уялганууды hайшааха.

Хүдэриин совхозой хүдэлмэришэдэй болон Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай социалис уялганууды совхозуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай, колхознигуудай ба хүдөөгэй хүн зоной дунда зүбшэн хэлсэжэ, тэжээл бэлэдхэлгые саг болзортонь эрхим шанартайгаар үнгэргэхын түлөө хүдөөгэй ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, моральна, материальна урмашуулгын нэмэлтэ хэмжээнүүдые зохёохо, бүхы колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, hурагшад болон пенсионернүүдые, предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулха, колхоз, совхоз бүхэнэй тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдые жэншэдгүй дүүргэлгые ба үлүүлэн дүүргэлгые хангаха гэжэ КПСС-эй райкомууд ба Гусиноозёрско горкомые уялгалха.

Республика дотор тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаададаг коллективүүдэй, звенонуудай хоорондохи социалис мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулжа байха гэжэ «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй редакцинуудые, Телевидениин болон радиодамжуулгын комитедые уялгалха.

Хяагтын районой Хүдэриин совхозой хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

Малай тэжээл бэлэдхэхэ халуун хаhа саг ерэбэ. Энэ жэлдэ манай совхоздо ногоон ябhала hайнаар ургаа. Үнгэрhэн үбэлжэлгын үедэ малай тэжээлээр дуталдаhанаа hайн hанажа байhан дээрэhээ бидэ. Хүдэриин совхозой хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд, ургаhан бүхы ногоогоо тэжээл болгожо, хуряахые шиидэбэбди. Ногоогоо бүрин хүсэдөөр, hайн шанартайгаар сабшажа абахын тула хүдэлмэриин түсэб наринаар табигдаа. Моральна ба материальна урмашуулгын гурим зохёогдоо.

Үбhэ хуряалга дээрэ оньhожоруулагдамал 2, морин ба гар хажууршадай 11 звено хүдэлхэ байна. Хүдэри-Сомон тосхоной алба хаагшад, пенсионернүүд болон амаралтадаа ерээд байhан студентнэр hудал hужаг соохи, харгын ханааб дээгүүрхи, ойн соорхойн, болдог дошотой ба намаг налхитай газарай, мүн таарамжагүй бусад участогуудай ногоое гараараа сабшажа абаха байна. Иимэ газарhаа 190 тонно үбhэ нэмэжэ абахабди. Организацинууд болон эмхи зургаануудай хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай, хубиин автомашинанууд болон мотоциклнуудай ээдэй хүсөөр сабшалангай участогуудай газаа тээhээ 32 тонно ногоон эшэ намаа сабшажа, АВМ-дэ зөөжэ асарха байна. Тиигэжэ Хүдэриин совхозой бүхы хүдэлмэришэд, Хүдэриин сомоной Соведэй хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшад, пенсионернүүд болон hурагшад малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ элсүүлэн хабаадуулагдаха юм. Энэ жэлдэ бүхыдөө 35700 центнер үбhэ бэлэдхэхэ, 8 мянган центнер сенаж дарахабди. Бүхы дээрээ бүдүүн шэмэтэ тэжээл нёдондонойхиhоо ехээр бэлэдхэгдэхэ байна.

АВМ-0,65 түхэлэй шэнэ агрегат hаяар хүдэлгэгдэжэ эхилхэ. Тэрээгээр 300 тонноhоо багa бэшэ витаминтa ногооной гурил татахабди. 7090 тонно гэхэ гү, али үнеэн бүхэндэ 10 тонно силос дарахабди. Совхозой полинууд дээрэhээ 1500 тонно hолоомо хуряахабди, энээнэй тула ургаса хуряалгын эхилхэтэй сасуу, бүхы hолоомоёо малай үбэлжөөнүүдтэ, тусхай хорёонууд соо зөөжэ оруулха оньhожоруулагдамал звено зорюута эмхидхэгдэн байгуулагдаха юм. Бэлэдхэгдэhэн тэжээлэй шанарта онсо анхарал хандуулагдаха. Тэжээлэй химическэ нэмэлтэнүүдые хэрэглэжэ, бүхы силос болон сенажаа дарахабди.

Элбэг хүрэхэ, hайн шанартай бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэдээ, холимог тэжээл гаргашалгые эрид хорооходо арга олгохо байна. Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, адууhа малай тоо толгойе олошоруулжа, гарза хоролтодо оруулхагүй, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ мал ажалай продукци үйлэдбэрилжэ, худалдаха талаар социалис уялгаяа дүүргэжэ, ерээдүйдэ hайн үндэhэ hуури табиха.

Малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадагшадта зорюулжа, ажаhуудалай таарамжатай эрхэ байдал байгуулагдаха, ниитын эдеэ хоолоор, мүн соёлой, худалдаа наймаанай ба медицинскэ талаар хангалгые hайнаар эмхидхэхэбди.

Звенонуудай хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые совхозой партийна комитет болон дирекци ходо ходо согсолхо байна. Ажалай үндэр бүтээсэ түйлаhан эрхим түрүү звенонуудта, хүнүүдтэ дамжуулгын вымпелнүүд, мүнгэн шангууд барюулагдаха юм. Табан үдэрэй турша соо илажа гараhан звено ажахын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ, тэрэнэй хүндэлэлдэ совхозой түб буусада Ажалай Алдар Солын туг үргэгдэхэ.

Малай тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохыень республикынгаа бүхы колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые уряалнабди.

Социалис уялганuудта гар табиба: Б. С. Будин, И. З. Яковлев, Д. Д. Цырентаров, М. Н. Зимирев — звенонуудые даагшад; Д. Н. Дугаров, Б. Г. Цыбиков — луговодууд; В. М. Соковиков — кукурузашан; В. И. Фомицкий — ахамад агроном; М. А. Аносов — ахамад инженер, А. Ж. Цыбикторов — отделениие эрхилэгшэ; В. Г. Цыдыпов — ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь, М. Д. Москвитин — рабочкомой түрүүлэгшэ, И. С. Аносов —сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ; А. Н. Очиртаров —парткомой секретарь; В. Ч. Балсанов — совхозой директор.

Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай, мэргэжэлтэдэй СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

Мүнөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй эгээл харюусалгатай хаhа — тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри эхилбэ. Бидэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд, тэжээл бэлэдхэлгэдэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, энэ хүдэлмэридэ бүхы колхознигуудые, hурагшадые, пенсионернүүдые элсүүлжэ, элдэб зүйлэй тэжээл горитой ехээр суглуулжа нөөсэлхэ гээшэ уялгамнай болоно гэжэ мэдэрнэбди. Энээниие сүм бэелүүлхэ арга боломжо манайда бии. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «1981 ондо ургаса хуряалгые, хүдөө ажахын продуктнууд болон тэжээл бэлэдхэлгые хангажа, 1981—1982 онуудай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолые колхозойнгоо партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанда зүбшэн хэлсэжэ, тэжээл бэлэдхэхэ участок бүхэндэ хүдэлмэриин түсэб тодорхойлжо, үбhэшэдэй 12 звено, тэрэ тоодо оньhожоруулагдамал 2 звено эмхидхээбди. Тус оньhожоруулагдамал звенонуудые Татуев Демид Сундуевич, Янданов Петр Бадмаевич гэгшэд ударидаха юм. Мүнөө үбhэ хуряаха бүхы техникэ, тэжээл бэлэдхэхэдэ хэрэгтэй мориной, гар хажуурай зэр зэмсэгүүд бэлэн болгогдожо табигданхай. Эдэ үдэрнүүдтэ hурагшадай, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, мүн Тоорын сельскэ сомоной Соведэй предприяти, эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр набшаhата тэжээл, халаахай суглуулжа бэлэдхэнэбди.

Бүхыдөө колхоздо 3000 центнер набша намаа бэлэдхэгдэхэ. Отара бүхэндэ 5 тонно халаахай, тэрэнэй 2 тонныень хонишод өөhэдөө суглуулжа нөөсэлхэ юм.

Сабшалангай ногооной ургасые hайжаруулхын тула уhалагдадаггүй газараа ундалуулнабди. Бүхыдөө 480 гектар сабшалан уhалагдаа. Дошо болдогтой сабшалангай ургаса июлиин арбанhаа хуряажа захалхамнай. Энэ хүдэлмэридэ hурагшад, пенсионернүүд, малшад хабаадуулагдаха. Байгша ондо 20 мянган центнер үбhэ бэлэдхэхэбди. Тиигэжэ нёдондонойхиhоо 2000 центнер үбhэн ехээр нөөсэлэгдэхэ. Үбhэ хуряаха үедөө сенаж, силос дараха хүдэлмэреэ зэргэ ябуулхабди. Бүхыдөө 1000 тонно сенаж, 9000 тонно силос дарагдаха юм. Тиихэдэ 3300 центнер витаминтай ногооной гурил бэлэдхэгдэхэ.

Иигэжэ малай ерэхэ үбэлжэлгэдэ 3600 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 8 мянган центнерээр ехэ тэжээл суглуулагдаха болоно.

Бэлэдхэгдэhэн тэжээлэй шанарта онсо анхарал хандуулнабди. Үбhэ, сенаж ба силосэй 80 процентhээ бага бэшыень I—II классай шанартайгаар бэлэдхэхэбди. Тэжээлэй хадагалагдаха үедэ шэмэ шанарайнь гээлтэ хоролтодо оролгые доошолуулхын тула силос, сенаж дарахадаа, карбамидна нэмэлтэнүүд болон бүхы консервантнуудые үргэнөөр хэрэглэхые шиидэнхэйбди. Энээнэй ашаар 8 мянган центнерhээ бага бэшэ холимог тэжээл алмагдаха байна.

Энэ жэлдэ 65000 центнер ороохо таряа гэхэ гү, али гектарай 17 центнер ургаса хуряахые хараалнабди. Тиигэжэ түсэбhөө гадуур 10000 центнер гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо ороохо тарян 1,5 дахин ехээр суглуулагдаха болоно. Бүхы hолоомоёо (36—40 мянган центнер) суглуулжа, поли дээрэhээ малай байрануудта зөөхэбди. Һолоомоёо заабол хэршэжэ шанаржуулаад, эhээгээд, малдаа эдюулхэбди.

Колхозой партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа, саашадаа социалис мүрысөө хүгжөөжэ, моральна болон материальна урмашуулгын гуримые шэнэдхэн хубилгаха, мүн тэжээл бэлэдхэлгын үедэ соёлой, ажаhуудалай эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Бүхы звенонууд полевой стануудаар хангагдаха, ажалшад үдэртөө 3 дахин эдеэлхэ, медицинскэ, соёлой талаар саг соогоо хангагдаха. Табан үдэр бүхэнэй мүрысөөнэй дүнгүүд ходо ходо согсологдожо, олоной дунда мэдээсэгдэхэ байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтатайгаар дүүргэжэ, хоёрдохи жэлдэнь hайн үндэhэ hуури табихын тула мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, бии байгаа бүхы нөөсэнүүдые, арга боломжонуудые хэрэглэхэ талаар ниитын адууhа малда элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ, шухала хэмжээнүүдые абахыень республикын хүдөө ажахын бүхы ажалшадые уряалнабди.

Колхозой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшадай даалгабаряар социалис уялгануудта гараа табиба:

С. Ж. Шалдушкеева—hаалишан, В. Г. Шагланов—hүнэй фермые даагша, И. Б. Шобоев—Буряадай АССР-эй габьяата механизатор, Б. Д. Халудоров—луговод, Г. С. Шойбонов—Ленинэй хоёр ордентo хонишон, Д. С. Матуев—шахан таргалуулгын баазые даагша, Л. Б. Янданов — тэжээл үйлэдбэрилхэ оньhожоруулагдамал звеноe даагша, Б. М. Кырмыгенов—пенсионернүүдэй соведэй түрүүлэгшэ, А. М. Холбоев—колхозой ахамад агроном, С-Д. Б. Токуренов—профкомой түрүүлэгшэ, К. Д. Данжеев—ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь, Б. Г. Зарбуев—парткомой секретарь, А. С. Иринчеев—колхозой түрүүлэгшэ.

УЛАСХООРОНДЫН КИНОФЕСТИВАЛЬ ДЭЭРЭ

Кинофестиваль хадаа ходо-доо түби дэлхэй дээгүүр аяншалга болодог байна. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, бүхы дэлхэйн олон арбаад оронуудай кинематографистнууд ехэ хуралдаанда хабаададаг байна. Эб найрамдалай хуби заяан тухай, социальна үнэн зүбэй, хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэл тухай тобоймо хурсаар хөөрэhэн фильмүүд тэрэнэй программада ороно.

Ф. Мартиин нэрэмжэтэ Национальна сүлөөрэлгын фронтын кинематографистнуудай зохёон буулгаhан «Сальвадор: арад илаха» гэhэн лентэ иимэ зохёолнуудай тоодо ороно. Ехэ гасалан зоболондо дайрагдаhан, дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүүгээр бодоhон арадай ажабайдал тухай фильм хөөрэнэ.

Богони хэмжээнэй фильмүүдэй программада 50 ороной кинематографистнуудай ажал ороно.

Монгол ороной Арадай революциин 60 жэлэй ойдо зорюулжа, режиссер Т. Жигжидсурэн «Хатан баатар» гэhэн фильм буулгаhан байна. Түүхэтэ баримтануудта үндэhэлжэ, тэрэ Эхэ ороноо революционно ёhоор шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэмсэлые толгойлhон арадай полководец тухай хөөрэнэ.

Фестивалиин үедэ зохёохы уулзалганууд болоно. Гадна тэдэнэй программа үргэн ехэ юм. Кремль соогуур, ниислэл хотын түүхэтэ-архитектурна бусад памятнигуудаар экскурсинуудые хэнэ, олимпийскэ комплекснуудые, бусад барилгануудые харана.

Уласхоорондын XII кинофестивальда хабаадагшад, айлшад июлиин 11-дэ В. И. Ленинэй Мавзолейдэ хүрэжэ, венок табиба. Кремлиин ханын дэргэдэхи Танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ венок табиhан байгаа.

(ТАСС).

ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ

Бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл ехээр үйлэдбэрилхэ, шанарыень hайжаруулха, ороохо тарян малай тэжээлдэ гамтайгаар гаргашалха тухай асуудалнууд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэглэбэ.

Тэжээлэй ургамалнуудай таригдаhан талмайе, сабшалангые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, тэжээл бэлэдхэхэ, хадагалха үедэ гээлтэ хоролтонуудые бага болгохо түрүү технологи нэбтэрүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Тэжээл үйлэдбэрилгые мэргэжүүлхэ, томодхохо, ороохо таряа тарижа ургуулгые гуримшуулха хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ хэрэгтэй. Холимог тэжээл ехээр үйлэдбэрилхэ, эдэнэй шэмыень дээшэлүүлхэ, малай тэжээлдэ ороохо таряа гаргашалгые бага болгохо шухала байна.

Мүнөө ургаса хуряалгын үедэ совет болон хүдөө ажахын органууд малай тэжээл бэлэдхэлгын хойноhоо тодо нарин хиналта тогтоохо, элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө нүлөө ехэтэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, байгша ондо, энэ табан жэлдэ мал ажалай продукци ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгые hайнаар эмхидхэхэ уялгатай.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай хүдөө ажахын таhагые даагша В. А. Карлов заседанида хабаадаhан байна.

(ТАСС).

МОНГОЛ АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Аха дүү Монголой ниислэл хото hайндэрэйхээр шэмэглэгдэнхэй. Монголой Арадай революциин 60 жэлэй ой июлиин 11-дэ гүйсэбэ. Социалис байгуулалтада республикын түйлаhан амжалтанууд тухай хөөрэhэн транспарантнууд, гоё hайхан панно, улаан тугууд хотын үйлсэ гудамжануудые шэмэглэнэ.

Энээндэ зорюулагдаhан сэрэгэй парад болон ажалшадай жагсаал эндэ болобо.

МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх, Монголой бусад хүтэлбэрилэгшэд, сэрэгэй начальнигууд түбэй трибунада гараhан байна. Совет партийно-правительственна делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, гадаадын бусад делегацинуудай толгойлогшонор, hайндэртэ хабаадахаяа ерэhэн хүнүүд мүн лэ эндэ байлсаа.

МНРП-гэй ЦК-гай, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар МНР-эй оборонын министр генерал-полковник Ж. Авхиа алдарта ойгоор республикын сэрэгшэд болон ажалшадые амаршалба. Удаань сэрэгэй парад болобо. Элдэб түрэлэй сэрэгүүд, сэрэгэй техникэ трибунын урдуур гараhан байна.

Һайндэрэй жагсаал талмай дээрэ гаража ерэнэ. В. И. Ленинэй, Д. Сүхэ-Баатарай, Ю. Цеденбалай, Л. И. Брежневэй, МНР-эй ба СССР-эй бусад хүтэлбэрилэгшэдэй портредууд жагсаалнууд дээгүүр харагдана. «МНРП мандаха болтогой!», «Монгол-совет хани барисаанда алдар соло!», «Эб найрамдал!» гэhэн лозунгнууд хаа хаанагүй харагдана.

Зургаадахи табан жэлэй ударнигууд, социалис мүрысөөнэй түрүүшүүл жагсаалшадай түрүү зэргэдэ дабшана. Промышленность болон хүдөө ажахын бусад олон мянган хүдэлмэрилэгшэдтэл адли, эдэнэй ажалай ашаар арадай Монгол орон хүгжэн hалбаржа байна бшуу.

Монголой предприятинууд болон барилганууд дээрэ хүдэлдэг совет мэргэжэлтэд, бусад социалис оронуудай түлөөлэгшэд мүн лэ жагсаалнуудта жагсана. СЭВ-эй оршондохи аха дүү ёhоной харилсаан республика дотор социалис общество байгуулгада, мүнөөнэй экономикые хүгжөөлгэдэ туhална.

Арадай революциин, дайнай ба ажалай ветеранууд, аха дүү совет арадтай хамта алдарта МНРП-гэй хүтэлбэри доро революционно түйлалтануудые сахин хамгаалhан, Эсэгэ ороной индустриин түрүүшын предприятинуудые бодхооhон хүнүүд талмай дээгүүр үнгэрнэ.

Жагсаал спортсменууд болон физкультурнигуудай гоё hайхан наадаар дүүрэбэ.

Энэ үдэр ниислэл хотын стадион дээрэ арадай заншалта hайндэр—наадан болоо. Бүхэ барилдаашад, hур харбагшад, мори урилдаашад олон тоото харагшадай урда мэргэжэл шадабаряа харуулhан байна.

МНР-эй бүхы хото городуудта, аймагуудай ба сомоной түбүүдтэ баярта hайндэр болобо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗЬАА

СССР-эй ДЭЭДЭ БОЛОН ДУНДА ТУСХАЙ ҺУРАЛСАЛАЙ МИНИСТЕРСТВЫН ҺУРАЛСАЛАЙ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай ажахыда мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаар түсэбтэ арбадахи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэдээ түйлаhан амжалтануудайнь түлөө **шагнаха:**

Буряадай АССР-hээ

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Бильтриков Владимир Николаевичые —Зүүн Сибириин технологическа институдай проректор, доцент.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Демин Эдуард Викторовичые — Зүүн Сибириин технологическа институдай кафедрые даагша, доцент.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Васильева Раиса Александровнае — Зүүн Сибириин технологическа институдай кафедрые даагша.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной июниин 17.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ГҮНЗЭГЫГӨӨР ШУДАЛХА, ТОДООР ОЙЛГУУЛХА

Мүнөө үедэ КПСС-эй XXVI съездын документнүүд районно партийна организациин, бүхы ажалша коллективүүдэй гол анхаралда байна. Партиин съездын шиидхэбэринүүдые шудалха, хүн зондо ойлгуулха талаар Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ хүтэлбэри болгон, бүхы хүдэлмэриеэ ябуулнабди.

Тус съездын боложо байһан үдэрнүүдтэ районой бүхы ажалша коллективүүдтэ эдэбхи үүсхэл хэзээ хэзээнэйхиһээ ошотойгоор бадарһан, ажалшадай митинг, суглаанууд дээрэ партиин дотоодын болон гадаадын политика нэгэн дуугаар дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлһэн байна.

Тэрэшэлэн партийна, комсомолой болон экономическа һургуулинууд, кружогуудта КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые шудалжа эхилһэн байха юм. Апрелиин һүүл багаар «КПСС— совет арадай манлай» гэһэн темээр һүүлшын хэшээлнүүд үнгэргэгдэжэ, эндэ партиин райкомой гэшүүд үгэ хэлээ. Эдэ хэшээлнүүд Зэдын комбинадта, Харацаиин, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Хамниин болон бэшэшье совхозуудай отделенинүүдтэ эмхи гуримтайгаар, һайнаар үнгэргэгдөө һэн.

Съездын материалнуудые хүн зондо ойлгуулха талаар партиин райком саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулжа байна. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй семинар, зүблөөн үнгэргэгдөө, КПСС-эй райкомой пропагандистнуудай бүлэг районой ажахынуудта ошожо, элдэб янзын хөөрэлдөө хэбэ. Съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилха хэрэгтэ соелойшье хүдэлмэрилэгшэд эдэохитэйгээр оролсонхой. Тэдэнэр аман үгын журнал, элдэб үдэшэнүүдые үнгэргэжэ, съездэдэ зорюулагдаһан выставкэ эмхидхэнэ.

КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые шудалха үедэ ажалша олон коллективүүд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, госпромхозой, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй филиалай, Михайловкын, Енгорбойн болон бэшэшье совхозуудай коллективүүд байгша оной̆нгоо түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхээр шиидээ. «Жэлэй түсэб— ноябриин долоон болотор» гэһэн социалис уялга Зэдын комбинадай барилгахабсаралгын управлениин барилгашадай бригадир, КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн Т. А. Валеевэй бригада абанхай. Тиихэдэ Холтоһоной уурхайн коммунистнууд А. Н. Москвитин, В. Д. Дамбаев, Юнхэрэй уурхайн А. А. Шагдуров гэгшэдэй бригаданууд табан жэлэй түсэб 4.5 жэл соо дүүргэхэ гэһэн уряа үүсхэл гаргаад, амжалтатай ажаллажа байна.

Хүдөө ажахымнай хүдэлмэришэд мүн лэ имэ урагшатай һайнаар ажаллахаар зоригжонхой. Зэдын Оөрой совхозой, Яруунын «Коммунизм» колхозойхидой республика дотороо гаргаһан үүсхэлыень халуунаар дэмжэжэ, гүрэндэ һү худалдаха байгша онойнгоо түсэб декабриин нэгэндэ дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 300 центнер һү тушаахаар шиидээ. Мүнөө олонхи түрүү коллективүүд абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Областной болон районно эдэбхитэдэй суглаануудай шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, районой партийна организацинууд съездын документнүүдые ойлгуулха талаар ехэ хэмжээнүүдые абаһан байна. Эдэ асуудалнууд партийна нээмэл суглаанууд дээрэ зүбшэгдөө. Гадна партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые шудалха, зондо ойлгуулха талаар ямар хүдэлмэри ябуулдаг тухайгаа Санагын совхозой партбюрогой, шанаржуулгын фабрикын партийна организациин хүдэлмэри КПСС-эй райкомой бюро дээрэ харагдаа.

Партиин райком съездын материалнуудые харуулан ойлгуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Город, хүдөөгэй тосхон, һууринуудые, эмхи зургаануудай байшангууд болон улаан булангууд уряа плакат, лозунгнуудаар шэмэглэгдэн гоёогдоно. Зэдын комбинат болон ажахынуудта оронойманай арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хэды хүгжэхэ байһые харуулһан стендүүд эмхидхэгдээ.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри нарижуулагдан һайжаруулагдажа үргэлжэлһөөр. Тусгаар хараалагдаһан үдэр политинформаторнууд агитталмайнууд дээрэ хүн зонтой уулзажа, элдэб хөөрэлдөө хэнэ. Мүн лэ графигай ёһоор малшадта ошодог байха юм.

Партиин райкомой эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри коллектив бүхэнэй бэелүүлхэ зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор хэгдэдэг гээшэ. Тэрэ түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлнэ. Эдэ бүгэдын, мүн габшагай шангаар ажаллаһанай ашаар промышленна предприятиин олон коллективүүд байгша онойнгоо түрүүшын хахад жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээ.

Мүн гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэб июниин 23-да дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур 1400 центнер һүн тушаагдаһан байна. Энээндэ Харацайн, Михайловкын, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд ехэ хубитаяа оруулаа. Мүн район гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлээ. Тиихэдэ үнгэрһэн жэлэйхиһээ нилээд олон тугал, хурьгад абтаа.

Гэхэтэй хамта арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ үшөөл олон дутуу дунданууд ушарна. Промышленна хэдэн предприятинууд түсэбтэ даабаряа дүүргэнэгүй. Зарим нэгэ совхозууд гүрэндэ мяха, һү худалдаха, үйлэдбэрилхэ талаар гээгдэлдэ оронхой.

Эдэ бүхы шиидхэгдээгүй асуудалнууд партийна хүтэлбэри дээшэлүүлхэ эрилтэ табихаһаа гадна, хүнүүдтэй ябуулха хүдэлмэри һайжаруулха эрилтэ табина бшуу. Тиимэһээ эдэ дутагдалнуудые дары усадхаха хэмжээнүүдые абахыемнай КПСС-эй обкомой шалгалтаар ерэһэн комисси зааһан байна. Тэдэнэр партийна һуралсалай зарим хэшээлнүүдэй үлгэргэгдэнгүй үлэшэдэг байһые тэмдэглээ. Малшадай олонхинь энэ һуралсалда хабаадуулагданагүй.

Тиихэдэ ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ дутагдалнууд элирбэ. Зарим агитколлективүүд, политинформаторнуудай бүлэгүүд мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэхөөр ажалланагүй. Түрүү онол арга анхарха, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагданагүй. Тэрэшэлэн социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар ехэ дутагдалнууд элирүүлэгдээ.

Энэ шалгалтын һүүлээр партиин районно комитет шалгагшадай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалта, дурадхал хараада абажа, тэдэниие усадхаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Энэ шалгалтын дүн үзэл сурталай хүдэлмэришэдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Предприяти болон совхозуудта агитатор болон политинформаторнуудай суглаанууд, хүдөө бэшэгшэд болон ханын газетэнүүдэй редакторнуудай зүблөөнүүд үнгэргэгдөө. Полит-үдэрэй шанар һайжаруулхын тула мэдээсэл хэхэ 6 бүлэг байгуулагдаа. Эдэ бүлэгөөрхид тусхай графигай ёһоор районойнгоо ажалшадтай уулзажа, хөөрэлдөө үнгэргэхэ юм. Имэ уулзалганууд Холтоһоной уурхайда, Санагын, Хамниин совхозуудта үнгэргэгдөө. Тиихэдэ «Ажалай туг» газетын хуудаһанда «Полит-үдэрэй асуудалда харюусанабди» гэһэн гаршаг бии болгогдоо. Мүнөө үедэ районой эрхим агитаторнуудай нэгэн Г. А. Валеевэй дүй дүршэл харуулагдаад байна.

Ажалшадай сүлөө сагаа аша үрэтэйгөөр үнгэргэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Партиин райкомдо һара бүхэндэ үзэл сурталай планеркэнууд үнгэргэгдэнэ. Амаралтын үдэрэй городской штаб эмхидхэгдэнхэй. Тиихэдэ городто ниитэ-политическэ клуб байгуулагданхай. Үзэл сурталай планеркэнуудые предприяти болон совхозуудта хэдэг болохо зорилго табинхайбди.

Гэхэтэй хамта съездын эрилтээр хэрэглэгдэдэг аргануудаа нарижуулан һайжаруулха, шэнэ удха шанартай болгохо, үзэл сурталай хүдэлмэри дээшэлүүлхэ талаар үшөөл ехэ юумэ хэхэ, дүүргэхэ ёһотойбди.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалшадай ниитэ-политическэ, ажалай эдэбхи элсүүлхын тула эмхидхэлэй болон политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха талаар КПСС-эй райком хэмжээнүүдые абаха байна.

С. БАДМАЕВ,
КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь.

Партиин Свердловскэ горкомой бюро КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые хүн зоной дунда нэбтэрүүлхэ талаар партиин Ленинскэ райкомой дүй дүршэлые халуунаар дэмжэбэ.

Долоон хоногтоо нэгэ дахин райкомой актив зарлагдажа, сугларигшад хэхэ хүдэлмэриингөө хараа зорилгонуудые тодорхойлдог юм. Тэдэнэй урда партиин областной болон городской комитедүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, пропагандистнууд, «Знание» бүлгэмэй лекторнууд үгэ хэлэдэг, лекцинүүдые уншадаг, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг юм. Дайнай ба ажалай ветерануудтай, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, эрдэмтэдтэй уулзалганууд эндэ заншалта болонхой. Тиихэдэ коммунис ажалай һургуулинуудые эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдадаг юм.

Район дотор партийна һуралсалай 10 ниитын кабинет тоологдоно, нэгэн ниитэ полит-үдэр үнгэргэгдэдэг болоо.

Имэ үргэн дэлисэтэй ниитэ-политическэ хүдэлмэриин үрэ дүн промышленна предприятинуудай, ажалша коллективүүдэй хүдэлмэридэ һайн нүлөө үзүүлнэ. Мүнөө Ленинскэ районой хүдэлмэришэн бүхэнэй гурбанайнь нэгэниинь коммунис ажалай ударник юм. Тиихэдэ «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ 15 предприяти, мянга гаран цех, отдел, участок болон бригада хүртэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй XXVI съездын делегат В. И. Алферов «Промсвязь» гэжэ туршалгын заводой залуушуултай хөөрэлдэжэ ябана.

(ТАСС-ай фотохроника)

ЭРШЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ: МҮНӨӨ ҮЕЫН ЭРИ[...]

АМЖАЛТАТА АЛХАМУУД

Байгал-Амарай түмэр замай управлениин Хойто-Байгалай отделениин коллектив үшөөл залуу. Үнгэрһэн жэлэй декабрь һарада манай коллектив эмхидхэгдээ бэлэй. Энэ богонихон хугасаа соо бага бэшэ ажал хэгдээ гэхэдэ, алдуу гарахагүй. Локомотивуудые, вагонуудые миил байлгангүйгөөр ашаглажа, БАМ-ай барилгада, арадай ажахыда хэрэгтэй ашаа ехээр зөөхын тула бидэ бүхы хүсэ шадалаа гаргаха болоно ха юмбибди. Түмэр замай станцинуудта һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдые, станциин диспетчернүүдые, поезднуудые бүридхэгшэдые табиха болонобди. Энэ шухала асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ хэрэгтэмнай СССР-эй Зам харилсаанай министерство, ВЛКСМ-эй ЦК тон ехэ туһаламжа хүргэжэ байдаг. Оронойманай түмэр замшад һайн бэлэдхэлтэй, дүршэл шадабаритай залуу мэргэжэлтэдые олоор эльгээнэ.

Һаяшаг партиин XXVI съездын нэрэмжэтэ отрядые угтан абаа һэмди. Узбекистанай, Украинын, Молдавиин, Хойто-Кавказай түмэр замшад эрхим хүбүүд, басагадаа БАМ эльгээһэн байха юм. Эдэнэр түрүүшын үдэрһөө ажалдаа шунан ороо бэлэй. Ленинскэ комсомолой путевкоор ерэһэн залуу мэргэжэлтэд мүнөө локомотивуудые БАМ-ай харгыгаар жолоодоно, түмэр зам харууһална, поезднуудые бүридхэнэ. Алишье участогта хүдэлжэ байгаа залуу мэргэжэлтэд даажа абаһан ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандажа, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэхэ гэжэ эрмэлзээнэ.

Нарата Узбекистанай түмэр харгыгаар ашаанай поезднуудые жолоодоһон машинист Виктор Юрьевич Падальянец Сибириин суута Лена мүрэнэй эрьеһээ Байгалай хойто эрье хүрэтэр локомотивуудые жолоодожо, БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа зөөнэ. Украинын зам харгынуудаар локомотивуудые жолоодоһон Виктор Лунёв түрүүшын үдэрһөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, һайн бэлэдхэлтэй бэрхэ мэргэжэлтэн байһанаа хэрэг дээрэнь харуулжа шадана. Инженер мэргэжэлтэй Александр Нестеров, Василий Купол болон бусад бэлиг шадабаряа сүм ажал хэрэгтээ зорюулна. Ленинскэ комсомолой путевкоор манай Хойто-Байгалай отделенидэ ерэһэн залуу хүдэлмэришэд саашадаа бүришье габшагайгаар ажаллажа, БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа ехээр зөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаха бээ гээд һанагдана.

Манай отделениин коллектив дотор ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ хүдэлмэришэд яһала олон гээд хэлэхэ байнаб. Энэ жэлэй түрүүшын хахад жэлэй туршада нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Түмэр замай станциин коллективүүд эмхидхэгдээ. Звёздный, Ния, Магистральный, Улькан, Кунерма, Дабаан станцинуудта һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд эльгээгдэнхэй. Эдэнэй ажал хүдэлмэриһөө ехэ юумэн дулдыдаха бшуу. Түмэр замда олон жэлэй туршада хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон мэргэжэлтэд коллектив доторнай яһала олон. Локомотивай машинистнэр А. В. Пичуев, О. Д. Царегородцев, В. А. Константинов гэгшэд Лена мүрэнэй эрьеһээ Байгалай хойто эрье хүрэтэр локомотивуудые жолоодожо, БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа зөөнэ. Түмэр замай станцинууд, хэлхээ холбооной линии, түмэр харгы һайнаар, аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэдэ хэрэглэгдэдэг оньһон приборнууд, түхеэрэлгэнүүд Лена мүрэнэй эрьеһээ Байгал хүрэтэр зам дээрэ тодхогдоно. БАМ-ай Эрхүүгэй участогай хүдэлмэришэд байгша оной октябриин 29-дэ Лена «Восточная—Кунерма» гэһэн түмэр замай линии (утань 263 километр) ашаглалгада тушаахаар шиидэнхэй. Түмэр замай Звездный, Ния, Небель, Улькан, Кунерма станцинуудай барилга түлэг дундаа. Энэ харгын ашаглалгада тушаагдахада, локомотивуудые миин байлгангүйгөөр ябуулха арга боломжо гараха байна.

Манай отделениин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд олон бэрхэшээлнүүдые дабан, түмэр харгыгаар ехэ ашаа зөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулна. Хойто нютагуудта, илангаяа Байгалай хадануудта ехэ саһа бороон орожо, бидэнэй — түмэр замшадай хүдэлмэридэ ехэ һаад үзүүлнэ. Тиибэ яабашье, коллективнай локомотивуудые, вагонуудые шадамар бэрхээр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа: барилгын материал, оньһон техникэ, эдеэ хоолой зүйл саг болзортонь Хойто-Байгал хүргэхэ гэжэ эрмэлзээнэ.

Бэрхэ хүдэлмэришэд, хүтэлбэрилэгшэд урган гаража байнхай. Түмэр замай Таюра станциин начальник Э. Н. Корешков, Киренгэ станциин начальник В. М. Калита болон бусад ажал хүдэлмэриеэ аша үрэтэйгөөр эмхидхэжэ, локомотивуудые, вагонуудые миин байлгангүйгөөр ашаглаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулжа байдаг. Ажалай түрүүшүүлэй оролдолго шадабариин ашаар лэ манай залуу коллектив түмэр замаар ашаа зөөхэ даабаряа үлүүлнэ гээд хэлэхэ байнаб.

Шэнэ онол арга хэрэглэхэ, социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэхэ талаар манай отделениин захиргаан, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд тон ехэ ажал ябуулна. Бригадна арга хэрэглэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Шэнэ аргын аша үрэтэй, бүлюу байлганиинь эли тодоор харагдана. Бидэ тусгаар эмхидхэгдэһэн бригадануудта тепловозуудые даалгажа үгөөбди. Эдэнэр тепловозые минутын шье туршада миин байлгангүйгөөр ашаглаха гэжэ эрмэлзээнэ. Жэжэ заһабари хэнэ саг болзортонь сэбэрлэнэ, тоһодоно. Машинистнуудай, тэдэнэй туһалагшадай амарха тусгаар дулаан вагонууд бии юм. Машинистнууд холын харгыда ябахадаа ээлжээгээр амардаг. Тепловозууд бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдадаг болобо.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада бидэ түмэр харгыгаар 800 мянган тонно ашаа зөөгөөбди гэхэ гү, али үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулаад үзэхэдэ, хоёр дахин ехэ ашаан Хойто-Байгал асарагдаа. Бидэ үшөөшье ехэ ашаа зөөхэ аргатайбди. Ленэһээ Байгалай эрье хүрэтэр нэгэшье станци ашаглалгада тушаагдаагүй гэжэ дээрэ хэлээ һэм. Энэ бидэнэй хүдэлмэридэ зарим тэды бэрхэшээлнүүдые ушаруулна. Бидэндэ бүтээсэ ехэтэй тепловозууд хэрэгтэй. Локомотивуудые заһабарилха мастерскойнууд түмэр замай нэгэшье станцида үгы байха юм.

Манай отделениин эмхидхэгдэхэһээ урид СССР-эй Транспортна барилгын министерствын түмэр харгы ашаглаха саг зуурын таһагай хүдэлмэришэд Нижнеангарск-1 станци хүрэтэр ашаа зөөдэг байгаа. Эдэнэр локомотивуудые, вагонуудые хайша хэрэгээр ашагладаг байгаа бшуу. Бидэ 500 гаран вагонуудые богони болзорой туршада заһабарилаабди, түмэр замай станцинуудта ээзгүйгөөр, хайше хэрэгээр орхигдоһон 400 гаран вагон суглуулаабди. Булта локомотивууд заһабарилагдаа, сэбэрлэгдээ. Энэ бүгэдэ[...] жэжэ ябуулганууд түмэр[...] гыгаар ехэ ашаа зөөхэ [...] тэмнай ехэ үүргэ нүлөө [...]нэ.

Түмэр замай Хойто-Байгалай отделениин хүдэ[...]ришэд партиин XXVI [...]дын шиидхэбэринүүдые [...]то дээрэнь бэелүүлхэ [...] хубитаяа оруулалсахаар шиидэнхэй. БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа ехээр [...]жэ, энэ асари ехэ барилгые болзорһоонь урид дүүр[...]хэ, сэбдэг хүйтэн хойто [...] нютагуудые ашаглалсажа, оронойнгоо экономикые [...]дан түргэнөөр хүгжөө[...] гэжэ манай отделениин [...]лектив эрмэлзээнэ. Мүнөө [...]лектив доторнай хоёр м[...] хүн зон ажаллана. Энэ [...] хүсэн гээшэл ааб даа. [...]нэй хэхэ юумэ гэжэ зах[...] зааргүй ехэ, БАМ-ай [...] тушаажа абаха, БАМ-ые [...]лаха гээшэ тиимэшье бэлэ[...]рэг бэшэ. Тиибэ, яаб[...] манай коллектив урдаа [...]һан зорилгоёо бэелүүлжэ [...]даха дүүрэн арга шада[...]. Коллективнай тоогооро[...] арга шадалаараашье эри[...] ургажа байна.

Байгша оной түрүүшын [...]хад жэлэй дүн хараад ү[...]дэ, бидэ локомотивуудые [...]лаха даабари 125 процент, [...]гонуудые ашаглаха даа[...] 141 процент дүүргээд б[...]бди. Эдэ тоо, баримтануу[...] хараад үзэхэдэ, яһала гэ[...] гээд һанагдана. Саашадаа [...]ри эдэбхитэйгээр ажалл[...] арбан нэгэдэхи табан ж[...] түрүүшын табан жэлэй [...]бари болзорһоонь урид д[...]гэхэ гээшэ манай гол шу[...] зорилгонуудай нэгэниинь [...] болоно.

Ч. ЦЫРЕНО[...],
түмэр зам[...] Хойто-Байгал[...] отделениин ахамад инжене[...]

Совет орон дотор

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН ОНСО ШЭНЖЭ

ЛЕНИНГРАД. РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьһэтэй нютагуудай талаар ВАСХНИЛ-ай отделениин научна түбүүдэй мэргэжэлтэд үбһэ хуряалгада хабаададаг совхозой отрядууд болон звенонуудай «ударигшадай» уялгануудые даажа абанхай. Тэдэнэр тэжээл оньһон аргаар бэлэдхэхэ арга зохёогоод, областиин ажахынуудта тэрэниие нэбтэрүүлхэдэ туһална. Эрдэмтэдэй «дохёогоор» 750 комплексно отряд болон звено хуряалгын агрегадуудые поли дээрэ гаргажа, ипатовайхидай аргаар сабшалгаяа эхилбэ.

Эннпажнуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ зорюулагдажа, картанууд табигданхай. Ямар участогууд дээрэ үбһэ бэлэдхэхэб, ямартань силос, сенаж гү, али витаминтай гурил бэлэдхэхэб гэжэ ажахынуудай агрономическа албанууд эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй туһаламжаар тодорхойлһон байна.

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэрые хэдэн шатаар хубаагаа юм. Мүнөө силос даргадана, үбһэ ба сенаж бэлэдхэжэ эхилээ.

ЕХЭ АШАГТАЙ ШЭНЭДХЭЛГЭ

ЛЕНИНГРАД. Ленинградай «Знамя труда» нэгэдэлдэ бүтээгдэжэ эхилһэн пластмассын хэрэгсэлнүүдтэ ямаршье янгинама хүйтэн аймшагтай бэшэ.

Ленинградай фирмэ хоолой соргонуудай кислота, щёлочто эдэдүүлдэггүй түхеэрэлгэнүүдые олоор бүтээдэг юм. Эндэ бүтээгдэдэг хэрэгсэлнүүд хүйтэндэ тэсэмгэй, шэнэ шэнжэтэй болгогдоо. Тиихэдээ шэнэ продукци болзорһоо урид бүтээгдэжэ эхилээ юм. Предприятиин талмайе шэнээр хаража үзөөд, түхеэрэлгэ нэмэжэ тогтоохо газар бэлэдэһэн байгаа.

МОРДВАГАЙ ХОТЫН ОЙН БАЯР

САРАНСК. Рузаевкын — автономито республикын урданай хотын—350 жэлэй ойн хүндэлэлдэ нютагай арадай театрайхид зүжэг табиба.

А. Терешкинэй «Агшан зуурын эрхэ сүлөө» гэһэн зүжэг 1905 оной декабриин 10-һаа 21 хүрэтэр болоһон бодото үйлэ хэрэгүүд тухай түүхэлэн хөөрэнэ. «Рузаевска республикын үе» гээд тэрэниие нэрлэдэг. Түмэр замшад Москвагай хүдэлмэришэдэй тэмсэлые эрид шууд дэмжэжэ, Рузаевкада захиргаанай комитет, дайшалхы дружина эмхидхэһэн, бүхы засагаа саг зуураар гартаа абаһан юм.

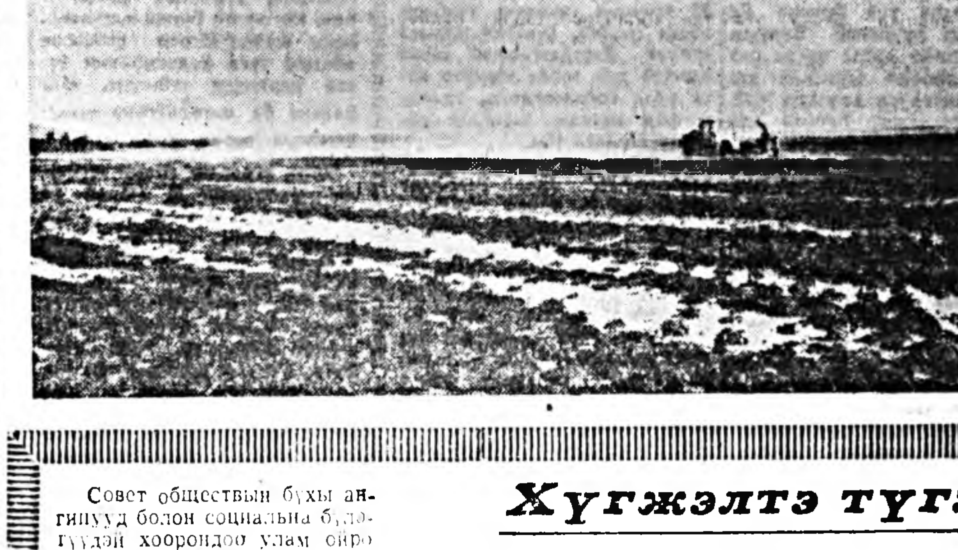
Захиргаанай комитедэй түрүүлэгшэ, паровозой машинист А. Байкузовай, тэрэнэй һамган Васенын, зэбсэгтэ восстаниин бусад хабаадагшадай образуудые артистнар байгуулаа. Арадай уран һайханай бүлгэмэй коллективэй шефүүд — Мордвагай театрнуудай мэргэжэлтэ артистнар үни холын жэлнүүдэй үйлэ хэрэгүүдые ендэр дээрэ тодо хурсаар харуулхадаа туһалһан байна.

Кабанскын ОПХ-гай тэжээл бэлэдхэгшэд огородшод ган гасууртайшье жэлдэ тогтууритай һайн урғаса хуряан абадаг юм. Эндэ гол үүргэ эрхим һайнаар эмхидхэгдэһэн уһалуури дүүргэдэг гэһэн тобшолол хэмээр. Юуб гэхэдэ, дүй дүршэлөөр түгэс луговодууд даажа абаһан участогуудаа зунай туршада хоёр, заримдаа гурба дахин уһалдаг юм. Тэдэнэй нэгэн Михаил Анатольевич Лобышев болоно. Даажа абаһан талмайгаа «ДДН-100» түхэлэй бүлүүр станцяар энэ зундаа гурба дахин уһалаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: М. А. Лобышев; «ДДН-100» түхэлэй бүлүүр станци таһалгаряагүй хүдэлгэтдэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

ОЛО МЯНГАН ТҮХЭРИГӨӨР ҮЛҮҮЛЭГДЭБЭ

Республикымнай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлэн, уласхоорондын Коопераациин үдэрые угтуулан абаһан Буркоопсоюзай эмхинүүд байгша онойнгоо хахад жэлэй түсэбые 103.4 процент дүүргэбэ. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур олон миллион түхэригэй эд бараан хүн зондо худалдагдаа. Хүдөөгэй худалдаа наймаанай эмхинүүдэй, бүхы коллективүүдэй хоорондо социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэжэ, материальна болон моральна урмашуулгануудые зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар ажалай амжалта туйлагдаба гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Хахад жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулһан коллективүүд олон. Жэшээлхэдэ, Тарбагатайн райпо түсэбһөө гадуур 420 мянган түхэригэй эд бараа худалдаба. Тиихэдэ Хурамхаанай райпо — 346 мянган, Яруунын райпо — 346 мянган, Загарайн — 345 мянган, Кабанскын райпо — 333 мянган түхэригэй эд бараа түсэбһөө гадуур худалдаа.

Малшад болон таряашадые һайнаар хангаха гэһэн зорилго удаа дараалан бэелүүлэгдэжэ байна. Түсэбүүд болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула түсэблэлгын-экономическа хүдэлмэреэ улам һайжаруулха шухала.

М. МАТВЕЕВА,
Буркоопсоюзай түсэблэлгын-экономическа таһагай начальник.

Хүгжэлтэ түгэс[...]

СОВЕТ[...]

Совет обществын бүхы ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй хоорондоо улам ойро дүтэ болжо байһые үнгэрһэн 70-аад онуудай ниитын хүгжэлтын гол шэглэл гэршэлээ гэжэ КПСС-эй XXVI съезд тэмдэглээ һэн. Орон дотор болоһон бусад бүхы шэнэдхэн хубилалтанууд мэтэ, энэ хүгжэлтын гол хүсэниинь совет хүдэлмэришэн анги байгаа, мүнөөшье байһаар.

I.

Ажалша хүниие дарлалтаһаа сүлөөлхэ, мүлжэлгэгүй, мүн ангинууд боложо хубаардаггүй общество, хүн бүхэнэй һалбаран мандалгые, али бүхы талаһаа дүрбэн түгэшэр хүгжэлтые, эрхэ сүлөө лаблан хангадаг общество газар дэлхэй дээрэ байгуулан батадхаха—энээн тухай хүн түрэлтэнэй эрхим сэсэн ухаантан хэзээ заяанһаа хойшо бодомжолдог байһан. Зүгөөр имагтал үнгэрһэн зуун жэлдэ шэнэ ажабайдалай эрхэ бэшэ ерэхэ байһые научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшадай үндэһэлэн баримталхаһаа гадна, хүниие хүнэй дарлаха ябадалые эсэслэн усадхажа шадаха, социалис революци бэелүүлжэ шадаха социальна хүсые тэдэнэй заажа үгэхэдэнь, энэ хүсэл бодол срээдүйн бодото шэнжэтэй болоо һэн. «Хүн түрэлтэнэй иигэжэ һэргэн хүгжэлгэ» хүдэлмэришэн ангиин гарта байдаг гэжэ К. Маркс онсолон тэмдэглээ бэлэй (К. Маркс, Ф. Энгельс. Зохёолнууд, 16 том, 336 хуудаһан).

Шэнэ, дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэн общество зохёон байгуулагша байһан пролетариадай үүргэ нэн түрүүн, юуһээшье эли тодоор Россин хүдэлмэришэн ангиин жэшээ дээрэ нюдэндэ торомоор, бодото байдал дээрэ, али бүхы талаһаа тобойсо харагдаа һэм шуу. Имагтал тэрэ хадаа уласхоорондын олон тоото ажалшадай отрядуудай дунда тон түрүүлэн тэмсэлые, зохёон байгуулхы хүдэлмэриие хүтэлбэрилхын тулада революционно политическэ парти, коммунистнуудай парти байгуулаад, илалта түгэс социалис революци бэелүүлһэн, тон түрүүлэн засаг түрэеэ гартаа абаһан, өөрын гүрэниие эмхидхэһэн байна.

Буржуазна номнолшэд, элдэб зүсын оппортунистнууд хадаа пролетариадые һандаргахы хүсэн мэтээр, имагтал хүсэрхэлгэ хэрэглэдэг анги мэтээр харуулха гэжэ урдань һэдэдэг байгаа, мүнөөшье һэдэһэн зандаа. Имэ будүүлиг хардалга совет хүдэлмэришэн ангиин бүхы дүй дүршэлөөр, бүхы түүхээр эрид бурууушаагдана.

Дэлхэйн нэгэдэхи ба граждан дайнуудай жэлнүүдтэ һандаргагдаһан экономикые һэргээн бодхоолго, мүн социалис индустриализаци хадаа совет хүдэлмэришэн ангиин хэһэн ажалай түүхэ домогто баатаршалхы хуудаһанууд боложо оронхой. Хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэри доро, тэрэнэй сэхэ хабаадалсаһанай ашаар хүдөө ажахыда хамтын ажал тогтоогдоһон, мүн манай обществын ажабайдалай али бүхы гол һалбаринуудые хабаалуулһан социализм байгуулгын ленинскэ түсэб бүхыдөө бэелүүлэгдэһэн байгаа.

Оронойнгоо экономическа ба социальна шэг шарайе хубилгахадаа хүдэлмэришэн анги өөрөөшье нилээд горитой хубилалтада оролдог байгаа.

1939 оной январьда хүн зоной бүхэсоюзна тоо бүридхэлгэ хэгдэһэн юм. Тиихэдэ хүдэлмэришэд (гэр бүлэтэеэ) СССР-эй бүхы хүн зоной, тухайлхада гурбанайнь нэгэ хуби болодог байһан. 1913 онойхитой, дэлхэйн нэгэдэхи дайнай урда тээхитэй сасуулхада, ороной бүхы хүн зон соохоо хүдэлмэришэн ангида хүртэдэг хуби гурба шахуу дахин олон болоһон бай[...]. Үшөө тиихэдэ совет хүдэлм[...]ришэдэй гурбанай хоёр [...]бн шахуунь промышленност[...]тай, транспорттай ба бари[...]гатай холбоотой байһан юм.

Совет Зүүн зүгэй республ[...]канауудай бодото гэзгдэлы[...] усадхалга хадаа эндэшье х[...] дэлмэришэн ангиие олош[...] руулаа һэн. Жэшээлхэд[...] 1926 ондо Узбекистанай Таджикистанай томо промы[...]ленностиин хүдэлмэришэдэ[...] тоо мянган хүн бүридэ 2[...] хүртэдэг байгаа һаа, 193[...] ондо — 22.2 хүн хүртэд[...] болоһон, тус тустаа Турк[...]нидэ—2,4 ба 30,6 хүн, Ки[...]гизидэ—0,8 ба 21,6, Каза[...]станда—1.7 ба 31,3 хүн х[...]тэдэг болоһон юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалг[...] Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ с[...]вет хүдэлмэришэн анги агу[...] ехэ баатаршалга гаргаа б[...]лэй. Социалис Эсэгэ ороно[...] хамгаалгада бүгэдэнтэй нэг[...] хамта жагсаа һэн. «Совет ре[...]публикада бэрхэшээлтэй ба[...]далай тохёолдоходо, хүдэ[...]мэришэд хэзээ бүхэндэ ю[...] бусын эрэлхэг зориг харуу[...]даг, өөһэдынгөө үльгэр ж[...]шээгээр сэрэгүүдые зори[...]жуулдаг, урмашуулдаг, ти[...] гээд тэдэниие шэнэ илалт[...]нууд тээшэ залан хүтэлд[...] юм» (Зохёолнуудай гүйс[...] суглуулбари, 39 том, 2[...] хуудаһан).

Дайнай һүүлээрхи үе[...] һандаргагдаһан экономико[...] һэргээн бодхоолгын гол х[...]шэр хүнлыень хүдэлмэриш[...] анги шуһа мяхаараа дабаж[...]гараа. Шэнэ ажабайдал з[...]хёон байгуулхын тула ф[...]шизмтай хэглэһэн тулалдаа[...]да таһалдуулагдаһан хэрэг[...] үргэлжэлүүлхэдээ, совет ар[...] хүдэлмэришэн ангиин шии[...]хэхы хубитын ашаар 30-а[...]

...ЭЛШОД—ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

...РИЛТЫЕНЬ ХАРЮУЛХААР

1981 онуудай һуралса... дэ республика дотор... ёлой 37 университет ... байна. Эдэнэй олон... дөө нютагуудта эмхид... тиин бүхыдөө 6205 ... һуралсалда хабаадуу...

...ий соёлой университет ... бүхэндэ байгуулагдажа, ... эдүүдынь районой ... харин филиалнуудынь ... үдэй түб һууринууд... дхэгдэхэ ёһотой бай... . Иимэ 35 филиал ... дээрээ университе... гэжэ тоологдохо ...

...бликымнай соёлой ... ситедүүд КПСС-эй XXVI ... тогтоол, шиидхэбэ... ые олоной дунда нэб... э хэрэгтэ горитойхон ... эруулалсана. Тиихэ... СССР-тэ соёлой хүгжэл... п асуудалнуудта, мүн ба искусствын талаар ... заабари һургаалнууд... со анхарал хандуулаг... байна.

...университедүүдэй хү... кие Буряадай АССР-эй ... министерствын дэргэ... гуулагдаһан тусхай со... тэлбэридэг. Университедүүдтэ үзүүлэгдэдэг туһа-ламжые һайжаруулхын тула соведэй дэргэдэ хүгжэмэй, театральна, уран зурагай искусствын кафедранууд эмхидхэгдэнхэй. Мүн эстетическэ хүмүүжүүлгын, соёлой ба түүхын дурасхаалта газарнуудые хамгаалгын кафедрануудые район бүхэндэ байгуулха тушаа асуудал табигданхай.

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарада соёлой университедүүдэй деканууд болон ректорнуудай семинарые «Знание» бүлгэмтэй суг үнгэргэһэн байнабди.

Университедүүдэй олонхинь 2-3 жэлэй һуралсалай программа баримталан хүдэлнэ.

Мүнөө соёлой университедүүдтэ һураха дуратайшуул олошорно. Хэшээлнүүдые бүри һонирхолтойгоор үнгэргэжэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ талаар эмхидхэгдэһэн тусхай соведэй гэшүүд онсо оролдолго гаргажа байдаг гээшэ.

Бүхыдөө 221 багша соёлой университедүүдтэ хүдэлдэг, тиихэдэ хэдэн олон эрдэмтэд, хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн арадай гэгээрэлэй эдэбхитэд энэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсадаг байна. Жэшээлхэдэ, философиин эрдэмэй кандидат Н. М. Бильтаева, искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат Д. С. Дугаров, кинопрокадай Буряадай конторын ахалагша редактор Т. С. Никулина, РСФСР-эй габьяата артист В. Я. Буруев гэгшэдые эндэ нэрлэмээр.

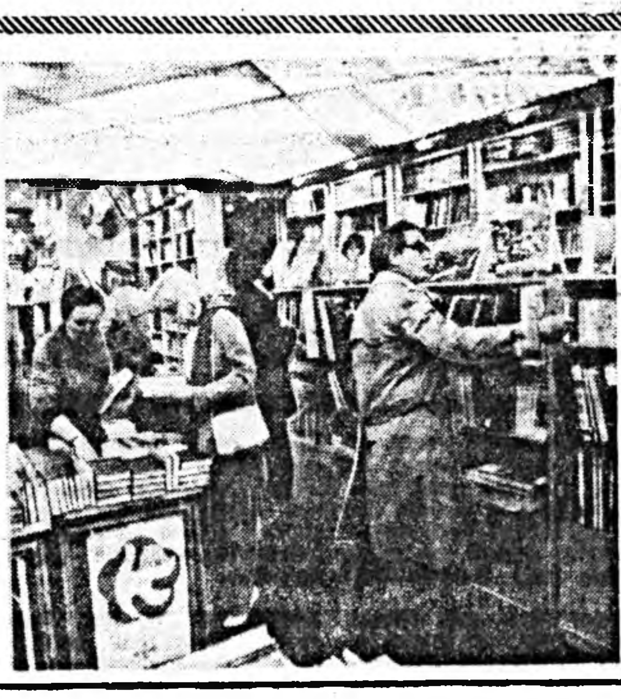
Хэшээлнүүдээ һонирхолтойгоор үнгэргэхын тула багшанар али бүхы арга боломжоёо хэрэглэдэг болонхой. Лекцинүүдые уншахаһаа гадна, кино болон зужэгүүдһээ хэһэгүүдые харуулна, дуу, хатарай болон театрай коллективүүдтэй элдэб һонирхолтой уулзалганууды үнгэргэнэ. Хойто-Байгалай, Баргажанай, Сэлэнгын болон Захааминай районуудтахи соёлой университедүүд һонирхолтой хүдэлмэри ябуулна гэжэ онсолон тэмдэглэмээр. һүүлэй үедэ соёлой университедүүдэй һуралсалай-методическэ болон материально-техническэ үндэһэ һуури, мүн хүдөөгэй клубүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари нилээд һайжараа. Тиихэдэ һуралсалайнь программа урдынхиһаа һуралгүй үргэдхэгдөө, һонирхолтой болоо. Энэ үе соо арадай университадүүдэй хүдэлмэридэ хүгжэмэй һургуулинуудай, библиотекэнүүдэй, музейнүүдэй, театрнуудай, нэрлэбэл, Буряадай Ленинэй орденто эперо болон баледэй академическэ театрай, М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын, бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болонхой.

Хүдөө нютагуудта соёлой университедүүдэй хүдэлмэри һайжаруулагдана. 1972 ондо Закаменск хотодо байгуулагдаһан университет мүнөө яһала амжалтатай ажаллана. Тус университедэй филиалнууд Цакир, Хамни болон Санага нютагуудта байгуулагданхай. Эдэ университедтэ хүгжэмэй һургуулиин, районой түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд, мүн уран зураашад саг үргэлжэ хэшээлнүүдые үнгэргэдэг юм.

Соёлой университедүүдэй олонхи факультедүүдынь ямар нэгэн зохёохы нэгэдэлнүүдэй үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэгдэнэ. Жэшээлбэл, Баргажанай районой түбэй библиотекын дэргэдэ уран зохёолой нэгэдэл байгуулагдажа, тусхай литературна факультет хүдэлмэриižэ эхилһэн байна. «Есенинэй поэзи», «70-аад онуудай поэзи» гэхэ мэтэ һонирхолтой темэнүүдээр хэшээлнүүд эндэ үнгэргэгдөө. Нёдондо жэлэй октябрь һарада факультедэй хүтэлбэрилэгшэд залуушуулые урижа, буряад поэдүүдтэй уулзалга эмхидхэһэн юм. Л. М. Елшинагай хүтэлбэрилдэг театральна факультет мүн лэ эдэбхитэй ажал ябуулна гэжэ онсолон тэмдэглэмээр. «Ородой театрай түүхэ», «Театр ба үе саг» гэһэн темэнүүдээр эндэ уншагдаһан лекцинүүд шагнагшадые ехэтэ һонирхуулаа. Хурамхаанай болон Хойто-Байгалай районуудай соёлой университедүүд эдэбхи түгэс хүдэлмэреэрээ шалгардаг. һуралсалай шэнэ жэлдэ эдэ университедүүдтэ хүгжэмэй, театрай, уран зурагай болон гар урлалай искусствын факультедүүд нээгдэхээр хараалагдана.

Арадай соёлой университедүүдэй хүдэлмэриие улам эршэдхэхэ, һуралсалай программануудай удха шанарыень һайжаруулха, университедүүдэй материально-техническэ үндэһыень бэхижүүлхэ гээшэ республикымнай соёлой эмхи зургаануудай тон харюусалгатай хэрэг мүн.

В. САМБУЕВ,
республикын Соёлой министерствын ахалагша инспектор.

ФРАНЦИ. «Глоб» гэжэ номой магазин Парижай хүн зондо һайн мэдээжэ юм. Эндэ СССР-тэ барлагдан гараһан ород ба совет уран зохёолшодой номууд, политическэ литература, учебнигүүд ба словарьнууд наймаалагдадаг. Манай оронойномуудта захил жэлһээ жэлдэ ургажа байдаг. Энэнь Францын хүн зоной Советскэ Союзай ажабайдалаар халуунаар һонирходогые гэршэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Глоб» гэжэ магазинай стендын дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

БЕРЛИН. ГДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Фишер болон Кампучиин Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Хун Сенэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ боложо дүүрэбэ.

«Парламентнууд болон дэлхэйн арадуудта» СССР-эй Верховно Соведэй хандалга политическэ ба сэрэгэй шахардуу байдалые һуларуулха, уласхоорондын харилсаае хүгжөөхэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ, этигэл найдал тогтоохо харгы зам заажа үгэнэ гээд хоёр тала уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэхэдээ тэмдэглээ. Зүүн-Урда Азидахи түгшүүрилэй шалтагааниинь юун бэ гэхэдэ, империалис ээрхэг түримхэй хүсэнүүд Пекинтэй хушуугаа холбожо, энэ райондохи байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно гэжэ министрнүүд тэмдэглэбэ.

«Кампучи тушаа уласхоорондын конференци» гээшэ эндэхи байдалые имагтал орёо түбэгтэй болгохо байна гэжэ министрнүүд мэдүүлээ. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ конференци НРК-гай бэеэ дааһан байдалые бүдүүлигээр хазагайруулха, тэрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха байна бшуу.

ЗАБАСТОВКО ХЭГШЭДЭЙ ИЛАЛТА

ЛОНДОН. Ливерпулиин портын докернуудай һара хахад соо үргэлжэлһэн забастовко илалтаар дүүрэбэ. Үнэн зүб эрилтэнүүдые табигша ажалшадай эрид шанга доботолгонуудтай ушарһан портын захиргаан буулта хэхэ баатай болоо. Эдэнэр салин хүлһыень нэмээхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха эрилтэ табиһан байна.

КУБЫН КОМПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

ГАВАНА. Кубын Коммунис партиин Центральна Комитедэй ээлжээтэ пленум эндэ болобо.

Тэрээндэ хабаадагшад оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ асуудалнуудые хаража үзөө. Кубын КП-гэй ЦК-гай хоёрдохи секретарь, республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, Революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министр Рауль Кастро мэдээсэл хэбэ.

Пленум бусад хэдэн асуудалнуудые хаража үзөө.

Кубын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро пленумэй түгэсхэлдэ үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын байдалые шэнжэлбэ. Империализмын зүгһөө ходо ходо үүдхэгдэжэ байдаг аюул түбэгүүдые зайсуулан сарахын тула Кубын Компарти шууд сэхээр тэмсэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Түрүүшын хахад жэлдэ ороной экономикые хүгжөөлгэдэ, илангаяа хүдөө ажахын һалбарида горитой амжалтанууд туйлагдаа гэжэ Кубын хүтэлбэрилэгшэ зааба. Саахарай тростник хурлаха хүдэлмэриин амжалтатайгаар дүүрэһые тэрэ үндэрөөр сэгнэбэ.

БЭЕЭ ДААҺАН БАЙДАЛАЙ БАЯРТА ОЙ

ЛУАНДА. Сан-Томе ба Принсипиин Демократическа Республикын (ДРСТП) арад бэеэ дааһан байдалтай болоһоор зургаан жэлэйнгээ ойе баярай оршон байдалда тэмдэглэбэ.

«Арадай хиналта ба гүрэнэй предприятинуудай ашаг үрэ» гэһэн уряатайгаар энэ жэл орон дотор үнгэржэ байна. 500 жэлэй турша соо Португалиин колонизаторнуудай дарлалта мүлжэлгэ доро байһан арад зон мүнөө экономикоёо хүгжөөхын тула, гээгдэнги байдалһаа гарахын тула орёо шухала асуудалнуудые шиидхэхэ ушартай болоно.

Орон дотор социально-экономическа үргэн ехэ хубилалтанууд хэгдэжэ байнхай. Урдандаа колониальна плантаторнуудта хабаатай байһан газар дайда госхозуудай мэдэлдэ дамжуулагдан үгтэнэ. ДРСТП-гэй экономикын гол һалбари болохо хүдөө ажахыда гол түлэб түшэглэдэг байха юм. Эндэ какао хадаа тарижа ургуулагдадаг гол ургамал болоно. Гадна мал ажал үсхэбэрилгэ, загаһа барилга хүгжөөгдэжэ байнхай.

Республикын правительство промышленностиие хүгжөөлгэдэ ехэ анхаралаа хандуулна.

ПРЕЗИДЕНТ БОЛОХО КАНДИДАДУУД

ТЕГЕРАН. Иранай президентын тушаал дааха кандидадые дэбжүүлһэн тухайда засаг барижа байгша Исламска республиканска партиин (ИРП) Центральна Совет соносхобо. ИРП-гэй гэшүүн үшөө болоогүй байһан, премьер-министр М. А. Раджаи тиимэ кандидат болгогдон нэрлэгдээ. Тэрэнэй кандидатурые дэмжэхэ тухайдаа ороной исламска бүхы гол эмхинүүд мэдүүлбэ. Президентын тушаалда 70 гаран хүн өөһэдынгөө кандидатура дэбжүүлээ гэжэ кандидадуудые бүридхэлгын дүүрэһэнэй һүүлээр мэдээжэ болоо. Президентые һунгалгын түрүүшын шата июлиин 24-дэ болохо. Конституциин гүйсэдхэл адаглан хинаха совет мүнөөнэй засаг түрэдэ тэдэ кандидадуудай хэр үнэн сэхэ байһые шалгажа байна.

Банисадрай июниин 22-то тушаалһаа буулгагдаһанһаа хойшо Верховно сүүдэй түрүүлэгшэһээ, премьер-министрһээ, парламентын түрүүлэгшэһээ бүридэһэн саг зуурын президентскэ совет конституциин үндэһөөр Иранай президентын уялгануудые дүүргэжэ байна.

...ание ...параар ...нганаб

ЗОНОЙ ДУНДА

...зоной эрилтэнүүдые ...тын асуудалнуудта ан...тайгаар хандалга яаха ...й удха шанартай. Хаа..., ямаршье тосхон ...нуудта хүнэй тоо оло..., залуу үетэн нуга ню...гаа хуби заяагаа нэгэ... . Тиимэһээ үдэрһөө ... худалдан абагшадай ...лошоржо байдаг боло... Мүнөө сагай хүнүүд ...шанартай юумэндэ ду... болонхой, хуушараһан ...рэгсэлнүүдые тоохоёо ... Юундэб гэхэдэ, ма...гүрэн хүнэй ажаһуудаа ...талаар хангалгада ехэ ...ал оролдолго гаргадаг ...ха юм. Мүнөө совет ...д ехэ багагүй элдэб эд ..., хубсаһа хунар, бусад ... худалдан абажа, һуу...байдалаа шэмэглэн шэ... байдаг болоо бшуу. ...лдан абагшадай олон ... эрилтэнүүдые һайнаар ...ха гэжэ Даша Заба...ч саг үргэлжэ оролдоно. ...наймаашан даруу, үгэ ...эр үсөөн, хүн бүхэниие ...лан шэртэхэ, үгэ хүү...ь нэгэ хоёр үгөөрнь мэ...дэг. Дайнай ветеран ... Урбаев агуухэ илал...үдэрһөө хойшо худал...наймаанай ажалда хү..., энэл ажалаа һайн мэ... болоо. Түрүү онол ар...үдые хэрэглэхэ, худал...абагшадтай нягта хол...той байха. хүн зоной үдэр ...ин эрилтэнүүдтэ энэрхы... хандаха, эрилтэ бүхэ... хүсэдөөр хангаха гэһэн ...лгонуудые . урдаа таби... юм.

Шулуутын магазин эгээл холо, тэндэ ошохо харгы зам гэжэ байдаггүй. Горхоной бага байхада тэрэниие үдэртөө 2—3 дахин эмээл морёор гаталжа гараха, уһанай үерлөө һаа, зунай сагта хааг-дашоод байдаг юм. Тиимэһээ Даша Забадеевич убэлэй сагта хэрэгтэй эд бараагаа, эдеэ хоолой зүйлөө, сай, дабһа, тамхи, зуруул жэл соогоо хүсэдөөр хүрэхөөрэнь зөөжэ абаашадаг. Хэндэ юун хэрэгтэйб, хэды шэнээн эдеэ хоолой зүйл жэл соогоо хүрэхэб гэжэ Даша Забадеевич урид тэмдэглэжэ абадаг. Шулуутын малшад холуур, хада хабсагайгаар зуһажа ябашадаг. Малшадые хамаг хэрэгтэй юумээрнь хангаха зорилготойгоор уридшалан тэдэнэй худалдажа абаха юумыень бэлдэдэг, һанамжа дурадхал оруулдаг юм.

— Зай танда юун хэрэгтэйб, хэн юу абахаб гэжэ эхэ эсэгэ мэтэ худалдан абагшадта тэрэ хандана. Хожомоо гэр доторнь юун хэрэгтэй болохоб гэһэн захяа, дурадхалнуудыень тэмдэглэжэ абадаг. Худалдан абагшад нэгэ үдэрөөр хамаг юумэ абадаггүй. Харин үдэртөө хэдэн дахин магазинда ерэжэ юумээ абадаг. Райпотребсоюзай складта үдэр бүри эдеэ хоолой зүйлнүүд ерэжэ байдаг. Ехэнхидээ холын магазинууд һайн харгы замгүй дээрэһээ тэндэ асарагдаһан юумэ бүхэндэ хүсэд хүртэдэггүй юм. Даша Забадеевич морёо унаад, гүйлгэжэ ябаад өөрөө ашаагаа зөөдэг. Юушье асараа һаа, хүн бүхэндэ хүртэсөөрнь хубаадаг. хүн бүхэндэ энэрхы зөөлэнөөр хандадаг, уурлаха, сухалгаха зан абари Даша Забадеевичта огто байдаггүй.

Магазиндань гү, али складтань юун үлэжэ, дутажа байнаб, тэрэнь хэды соо хүрэхэб гэжэ тоологдоһон байха юм. Шухала хэрэгтэй эд бараа, таряа талханай зүйлнүүдые самолёдоор Хужар тосхондо зөөлгөөдхидэг, тэндэһээ нэгэ аргынь оложо. Шулуутада хүргүүлдэг. Тэрэ хараалагдаһан түсэбөө болзортонь дүүргэдэг нарин нягта хүн даа. Һайн юумые өөртөө абаха заншал Дашада огто үгы; хүнүүдые тэдхэжэ туһалжа ябадаг аараа нютаг нугадаа магтуулха ёһоороо магтуулна. Даша Забадеевич дайнай хоёрдохи группын инвалидшье һаа, хүл гарни шархирна гэжэ янгалдаггүй. Һалхи шуургатай болоходо шархань яһа мүсөөрөө хадхажа, тэсэхээр бэшэ үбдэдэг гэжэ хаа-яа хэлэдэг, ажаллахал гэжэ урагшаа зүдхэдэг. Зарнмдаа худалдан абагшадай урдаһаа хатуу шанга үгөөрөө шабхуурдадаг. хомхой хободог аашa гаргадаг хүнүүдшье дайралдадаг. Харин Шулуутымнай наймаалагшын абари заншал тад ондоо гүб даа. Дайнай инвалид хүнэй тиигэжэ хүдэлжэ, хүсэ шадалаа гамнангүй оролдожо ябахада хэн һайшаахагүйб!

— Даша Забадеевич шэнги даалгагдаһан хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг, зоной дунда зоной хэрэгэй түлөө сэдьхэлээ зобожо ябадаг хүнүүд Ахыншье райондо хомор байха, — гэжэ шулуутынхидай хэлсэжэ байхые нэгэтэ бэшэ шагнаа хүм.

Һаяхана тэрээнтэй уулзахадамни, морнёо унанхай, элдэб бараа сумаалан тээнхэй холын малшадта зорижо ябаа һэн.

— Амжалтатай яба, Ахын наймаалагша, — гэжэ хэлэхэдэм, урмашаһан шэнги боложо, һарьдагуудай майла шэглэн хатарган саашалаа бэлэй. Нимэл хүн юм манай Даша Забадеевич Урбаев!

Д. ДУГАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. З. Урбаев.

Авторай фото.

АЖАЛШАДАЙ *бэшэгүүдһээ*

ГУРИМШУУЛХА ХЭРЭГТЭЙ

Элдин һайхан зунай саг ерэжэ, хүн зоной элдэб хэрэгээр нишэ тиишэ ябаха ушар олошорбо гээшэ ааб даа. Тиимэһээнь лэ мүнөө үедэ Улаан-Үдэһөө али нэгэ нютаг гү, али хүдөө нютагһаа республикынгаа ниислэл хүрэхэ гээшэ амар бэшэ болонхой. Автобусууд халима дүүрэн ябана. Ушар иимэһээ, хүдөө нютагуудһаа ерэһэн хүнүүд Улаан-Үдэдэ хэдэн хоног соо хэрэг ажалаа һанаһан соогоо бүтээжэ шадаха аргагүй болоно бшуу.

Энэ ушар тухай иимэ тодорхойгоор юундэ бэшэнэбши гэхэдэ, имагтал байгша ондо Улаан-Үдын автовокзал дээрэ шахардуу байдал тохёолдобо бэшэ, харин жэл бүри, зунай дулаан сагай түлэг соо, хүлгөөн, хөөрсэгнөөн боложо, билет бэдэрээшэд городто байдаг түрэл түтимүүдээ урагша хойшонь гүйлгэхэ баатай болоно гээшэл. Энэмнай, гүнзэгыгөөр бодохо болоо һаа, али бүхы хэрэгтэ һаад тойбо бага бэшээр татанал.

Тиимэһээл хүн зоной ябасые саг үргэлжэ анхаржа, илангаяа олон зоной суглараһан шэглэл тээшэ нэмэлтэ автобусуудые үгэхэдэ яаанаб гэһэн дурадхалтайгаар автовокзалай хүтэлбэрилэгшэдтэ газетээр дамжуулан хандаха хүсэлтэйб. Хүнэй сүлөө саг гамныт, хүгшэн зониие, хүүгэдые хайрлыт!

Н. ГАЛДАНОВ,
журналист.

Баргажан.

...социализм: ангигүй обществодо орохо зам дээрэ

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИ

...н байг... хүдэл... удта социализмын туйла... хоёр ... илалтануудые батад... ленно... дам саашадань арьбад... а бар... байна. **Тэрэнэй шэн гаоьһан ... ажалай шухалын шухала** республ... **ын хүгжэлтэ түгэс социалис общество мүн болоо**... коммунис общество бай... олош... лгын хуулита шата, соци... ... дэбжэлтын мүнөө дээ... ... эгээл дээдэ туйлалта ... болоо.

II.

Ороной ажабайдалда, мүн ...гинуудгүй, социальна та...раа нэгэн адли общество ...уулха хэрэгтэ хүдэлмэри... ангиин дүүргэдэг түрүү ...гэ үшөө В. И. Ленинэй ...дэглэһэн иимэ гол шэнжэ ...анараараа тодорхойлогдо... гэбэл: энэ анги һургагдан..., нэгэдэлтэй, хүмүүжүүлэг...эй. капиталтай хэдэн ар...ад жэлдэ хэгдэдэг экономи...ска, политическэ, үзэл сур...лай тэмсэлэй үедэ хатуу...анхай, тэрэ хадаа городой, ...мо промышленна соёл ...ультура шудаланхай, тэрэ...э аршалан сахиха, алдан...үн үлээхэ ба дам хүгжөөхэ, ...хы арад зондо хабаатай ...олгохо эрид шиидэнги эр...мэлзэлтэй; тэрэ хадаа хууша...ай байдалтай эрид таһа ха...хасагшадта, ерээдүй тээшэ ...өөдтөө харгы зам зоримгой...оор гаргагшадта түүхын ...айлашагүйгөөр даалгадаг бү...хы хүшэр бэрхэшээлнүүдые, ...туршалганууды, зоболон га...шуудалые, агуухэ хохидолые ...дабан гараха арга шадаба...ритай; өөрынгөө эрхим хү...бараа хүдэлмэришэн анги ...али бүхы мухар үзэлтэйшүүл..., хара амяа хараһан шэнжэ ... болон дадал заншалда үнэн ...садьхэлээрээ зэбүүрхэдэг, ...шоо үзэдэг; тэрэ хадаа ажа...лай хатуужуулхы һургуули ...бээрэ үзэжэ гараа, өөрын...гөө ажаллаха шадабарида ...ямаршье ажалша хүниие, ...ямаршье үнэн сэхэ хүниие хүндэтэй болгон этигүүлжэ шададаг (38 том, 387—388 хуудаһануудые харагты).

Иимэ шэнжэ шанартай. эмхидэлтэй, журамтай байһанайнгаа ашаар, революционно шэнэдхэн хубилалтануудай түрүү зэргэдэ заабол жагсадагаараа совет хүдэлмэришэн анги **бүхы ажалшадые өөрэ тойруулан нэгэдүүлдэг, нягтаар жагсаадаг гээшэ.** Обществодо тэрэнэй үзүүлдэг нүлөөнэй улам үргэдэлэнэй, бүхы совет хүнүүдэй ухаан бодолдо тэрэнэй коммунис уг зорилгонуудай нэб. тэрэн батажаһанай арсашагүй гэршэнь юун болоноб гэхэдэ, хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда Коммунис парти—хүдэлмэришэн ангиин манлай—**бүхы арадай парти** болоо бшуу.

Бүхы арадай парти болоходоо, КПСС өөрынгөө ангиин шэнжэ шанарые огто алдаагүй юм. Өөрынгөө уг удхаараа тэрэ хадаа хүдэлмэришэн ангиин политическэ манлай байгаа, тэрэл хэбээрэ үлэнхэй. Һүүлэй табан жэлэй турша соо КПСС-эй зэргэнүүдтэ хүдэлмэришэдэй **миллион** хахадһаа үлүү эрхим түлөөлэгшэд ороо. Энэ хадаа партида шэнээр ороһон бүхы хүнүүдэй **59 процентнь болоно!**

Оронойнмай индустриин эршэ түгэлдэр хүгжэлтэ, научно-техническэ дэбжэлтэ хадаа **общество дотор хүдэлмэришэн ангиин тоогой болон бүхы хэм хэмжээнэй саг үргэлжэ улам ургажа байһые** тодорхойлоо гээд ушар баримтанууд гэршэлнэ. 1945 ондо хүдэлмэришэн анги өөрынгөө зэргэнүүдтэ 20,5 миллион, 1965 ондо—55,9 **миллион хүнүүдтэй байгаа** һаа, мүнөө **80 миллион шахуу хүнүүдтэй болоо.** Энэ хадаа ажал хэдэг улад зоной гурбанайнь хоёр хуби болоно. «Тиихэлээрээ манайда хүдэлмэришэн анги юрэл эгээл олон тоото анги болохоһоо гадна, мүн ажалша арадай диилэнхи олонхинь болоо гээшэ»,—гээд КПСС-эй XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглээ һэн.

Хүдэлмэришэн ангиин тоогой ургалта хадаа тэрэнэй бүридэлдэхи **шанарай** талаар болоһон хубилалтануудаар, хүдэлмэришэдэй тус тус һалбаринуудтахи хубилалтанuудаар батадхагдана.

Научно-техническэ дэбжэлтэ болбол электроэнергетикэ, электронико, прибор бүтээлгэ, машина бүтээлгэ, хими ба нефтехими гэхэ мэтэ һалбаринуудые илангаяа хурдан түргэнөөр хүгжөөгөө. Техническэ дэбжэлтые түргэдхэхын тулада эдэ эгээл ехэ ерээдүйтэй һалбаринуудай хүдэлмэришэдэй хэм хэмжээнэй олошоролго—обществын ажабайдалда хүдэлмэришэн ангиин дүүргэдэг хүтэлбэрилхы үүргын **дээшэлһые** тодорхойлдог гол шухала ушар баримтануудай нэгэниинь мүн.

Мүнөө үеын шата дээрэ хүдэлмэришэдэй культурно-техническэ хэмжээн хэзээ хэзээнэйхиһээ хурдан түргөөр дээшэлнэ, ухаан бодолой болон бар хүсэнэй хоорондохи илгаанууд удаа дараалан, хэлбэришэгүйгөөр үгы болгогдоно, хүшэр хүндэ ба бага шадабариин ажалай мэргэжэлнүүд эдэбхитэйгээр болюулагдана, шэнэ техникэ нэбтэрүүлһэнһээ уламжалан. орёо онһото мэргэжэлнүүд бии болоно. Хэрбээ 1970 ондо хүдэлмэришэдэй хахадһаа миил бишыха олонхинь дунда (дунда ба хүсэд бэшэ дунда) ба дээдэ һургуулитай байгаа һаа, 1980 ондо дүрбэнэй гурбан хубинь иимэ эрдэм һургуулитай болонхой.

Хүдэлмэришэн ангиин залуу үетэниие мэргэжэлдэ һургалга һайжараа. 60-аад онуудта хүбүүд, басагадай имагтал гурбадахи нэгэ хубинь техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта мэргэжэлтэй болодог байгаа һаа, харин арбадахи табан жэлэй турша соо—12,5 миллион хүн зон гэхэ гү, али үйлэдбэридэ хүдэлхэсэ ерэһэн хүдэлмэришэдэй гурбанай хоёр хубинь иимэ һургуули дүүргэһэн байха юм.

Мүнөө үеын хүдэлмэришэнэй ажалай шэнжэньшье хубилаа. Өөрынгөө уг удхаар энэ ажал оүри олон янзын түхэлтэй болоо, ухаан бодолой удха шэнжэнь бүри ехэ болоо. Мүнөө үеын хүдэлмэришэн гээшэ теоретическэ эрдэм мэдэсээ үйлэдбэриин баян дүй дүршэлтэй, оншо дадалтаи зохидоор тааруулдаг шэнэ түхэлэй хүдэлмэрилэгшэ мүн.

Элдэб мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй хүдэлмэриин сагай хронометражаи тоо, баримтанууд яһала һонирхолтой байна. Станок дээрэ хүдэлдэг хүнүүдэй үйлэдбэриин сагай 75 процент шахуунь бар хүсэнэй ажалда зорюулагдана, заһабарилагшадай сагай хахадһаа ехэнь ухаан бодолой ажалда, тиихэдэ гурбанай нэгэ хубинь ухаан бодолой ба бар хүсэнэй хамтын ажалда гаргашалагдана. Автомат лининууд дээрэ хүдэлдэг операторнуудай хүдэлмэриин сагай 68 процентнь ухаан бодолой ажалда хүртэнэ.

Хүдэлмэришэн ангиин отрядуудай дунда хүдөө ажахын хүдэлмэришэд онсо һуури эзэлнэ. Экономикын аграрна секторые индустрижүүлхэ тума эдэ хүдэлмэришэд индустриальна хүдэлмэришэдэй отрядуудта хабаатай шэнжэ шанарые бэедээ бүри ехээр шэнгээн абана. Тэдэнэр улам олоороо хамтааран ажаллана, мэргэжэнэ, онол шадабаринь дээшэлнэ, шэнэ мэргэжэлнүүд бии болоно. Механизаторнуудай, заһабарилгын хүдэлмэришэдэй ба мал ажал дээрэ хүдэлэгшэдэй тоо илангаяа хурдан түргэнөөр олошорно.

III.

СССР-тэ хүдэлмэришэн ангиин дүүргэдэг түрүү үүргые арсаха гэжэ оролдоод. коммунизмда харша эгээл галзуу этэгээдүүд социализмын үедэ хүдэлмэришэдые дарлаха ябадал үлэнхэй гэһэншүү тезис үсөөн бэшэ ушарта дурдадаг байха юм. Энэ мэдүүһэтэ хуурмаг теоретическэ аашаһаа уламжалан, совет хүдэлмэришэд эрхэгүй, харин социалис мүрысөөн ба үйлэдбэриие болон гүрэниие залан хүтэлхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдэй хабаадалсалга—энэ хадаа коммунис пропагандын худал номнол гээд, юрэнхыдөө иимэ тобшолол хэдэг байна.

Иимэрхүү баталамжануудай шал худал байһаниинь гансашье бидэндэ, совет хүнүүдтэ бэшэ, мүн үнэн сэхэ байхые һэдэдэг баруун оронуудтахи эрдэмтэдтэшье эли юм. Жэшээнь, Мельбурнын университедэй хүдэлмэрилэгшэ Л. Черчуорд өөрынгөө шэнжэлгэнүүдэй үндэһөөр иигэжэ дүнлэнэ: «КПСС «үйлэдбэриие залан хүтэлхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэн ангиие хабаадуулха гэжэ таһалгаряагүйгөөр эрмэлзэнэ». Энэ баримтые Орегонско университедэй (США) хүдэлмэрилэгшэ А. Шиманский мэдэрхэ баатаи оолоо. Тэрэ иигэжэ бэшэнэ: «...СССР-тэ предприятинуудые залан хүтэлхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдэй хабаадалсалга США-гайхида орходоо нилээд ехэ, тиигээд предприятинуудай ябуулдаг политикада хүдэлмэришэд хэлэхэ бодото үгэтэй гэжэ Советскэ Союзые дааmaйгаар шэнжэлдэг социальна эрдэмэй эрдэмтэдэй дунда мэдэрэгдэнхэй. Иимэ хараа бодолые зүбшөөһэн тухайгаа Тюбингенскэ университедэй профессор К. фон Бейме иигэжэ хэлэнэ: «...үйлэдбэриин ажал ябуулгые залан хүтэлхэ хэрэгтэ олонниитын хабаадалсалгые бүридүүлхэ гээшэ социализмын нэбтэрүүлһэн агуухэ шэнэ зүйлнүүдэй нэгэниинь мүн болоно».

Тиимэ ушар баримтанууд эгээл тиимэ: имагтал социализм эгээл олон түмэн ажалшадые түүхэтэ зохёохы ажалда зоригжуулдаг шуу. Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдэй гол эзэн байһан тула совет хүдэлмэришэн анги болбол өөрынгөө политическэ манлай — Коммунис партяар дамжуулан, бүхы шатын Соведүүдээр дамжуулан, профсоюзуудаар, ажалшадай олонниитын бусад эмхинүүдээр дамжуулан, хүдэлмэришэдэй суглаануудаар, үйлэдбэриин саг үргэлжэ хүдэлдэг зүблөөнүүдээр, арадай хиналтаар, шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй соведүүдээр ба бригадирнуудай соведүүдээр, кадрнуудай ниитын таһагуудаар гэхэ мэтэ дамжуулан, ниитын болон үйлэдбэриин хэрэгүүдые залан хүтэлхэ эрхээ бэелүүлдэг.

Партиин ба Совет гүрэнэй бүхы политика, тэрэ тоодо экономическа политика ажалша хүнүүдэй гол шухала ашаа туһаһаа үндэһэлэн бэелүүлэгдэдэг, нүхэр Л. И. Брежневэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, «һунгагдадаг зургаануудта түлөөлэгдэһэн ажалшадай түлөөлэгшэдөөр, тиихэдээ томо ехэ түсэбүүд ба шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ олонниитын үргэнөөр хабаадалгатайгаар найруулан зохёогдодог юм. Эдэ шиидхэбэринүүдые дүүргэхын хойноһоо табигдадаг хиналтадашье ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг» (Ленинэй зааһан замаар, 3 том, 273 хуудаһан).

КПСС социалис демократиие улам үргэдхэхэ хараа шугам шууд сэхээр бэелүүлдэг юм. Энэ ушарые ниитын хэрэгүүдые шиидхэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдэй хабаадалсадаг жэшээ дээрэһээ хаража болоно. 1958 онһоо 1979 он хүрэтэр СССР-эй Верховно Соведтэ түлөөлэгдэһэн депутадуудай дунда хүдэлмэришэдэй эзэлдэг хуби 23,2 процентһээ 34,8 процент хүрэтэр, харин нютагай Соведүүдтэ 1958 онһоо 1980 он хүрэтэр—18,8 процентһээ 43,3 процент хүрэтэр олон болоо. Энээниие үйлэдбэриин ажал ябуулга дээрэһээ хаража болоно. Мүнөө предприятинуудай захиргаан залан хүтэлэлгын 70 гаран үүргээ профсоюзай комитедүүдэй зүбшэлгүйгөөр бэелүүлжэ шадахагүй, тиихэдэ үшөө 20-дынь нэн түрүүн профсоюзуудай мэдэлдэ байдаг.

Хүдэлмэришэн ангиин зохёохы, залан хүтэлбэрилхы эдэбхи хэшээлынь социалис мүрысөөндэ, урлан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой хүдэлөөндэ. техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгын асуудалнуудые шиидхэхэдээ инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэй болон эрдэмтэдтэй хамтааран хэгдэдэг ажалда эли тодоор харагдана.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгые сэхэ эрхилхэ арга олгоһон манай обществын экономикоёо ташха шэнэ хэм хэмжээндэ гаргаад байһан мүнөө үеын шатада парти хадаа социальна талаараа эдэбхитэй хүнэй шэнжэ шанар, гүрэн түрын ёһоор бодомжолжо, ажалаа эрхилжэ шадаха, үйлэдбэриие һайн мэдэдэгээрээ залан хүтэлжэ шадаха шэнжэ шанар **бүхы хүдэлмэришэдтэ бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ** асуудалда түрүүшын ээлжээнэй удха шанар олгодог. Энэ хэрэг яашагүй шухала юм. В. И. Ленин иигэжэ онсолон тэмдэглэгшэ һэн: «...Ниитын үйлэдбэриие бэеэ даагаад **бултанаа** залан хүтэлжэ һурахада, бодото хэрэг дээрэнь залан хүтэлдэг болоходо... тиихэдэл коммунис обществын нэгэдэхи шатаһаа тэрэнэй дээдэ шатада орохо үүдэн үргэнөөр сэлигдэхэ байха...» (33 том, 102 хуудаһан).

• • •

Тиимэ болохолоороо, хүдэлмэришэн анги ажал ябуулгынгаа бодото эрхэ байдалаи, мүн өөрынгөө үзэл һаналай шэнжэ шанарһаа уламжалан, Марксын үгэнүүдээр хэлэбэл, түүхэтэ хүгжэлтын «социальна ухаан бодолынь, социальна зүрхэниинь» байгаа, мүнөөшье байһаар гэжэ гансашье теоридо бэшэ, мүн бодото байдал дээрэ, манай орон дотор хүгжэлтэ түгэс социализм байгуулгын, мүнөө үеын шата дээрэ тэрэниие нарижуулан һайжаруулгын туйлан ехэ бүхы дүй дүршэлөөр батадхан харуулагданхан. Дарлагша бүхы ангинуудһаа юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, тэрэ хадаа засагаа гаргаа абаад, өөрынгөө зонхилхы байдал мүнхэрүүлхэ гэжэ эрмэлзэдэггүй шуу. Тад һөөргэ, **таряашадтаи, интеллигенцитэй тогтооһон хани холбоогоо болон харилсаагаа улам бэхижүүлхэ, тэрэ хадаа пролетарнадаи диктатурын гүрэниие ниитэ арадаи гүрэн болгон шэнэдхэн хубилгана, ажалша хүнүүдэй общество, ангиин илгаануудаи удаа дараалан үгы болодог общество байгуулна гээшэ.** Тэрэнэй революционно үзэл суртал, заршам һургаал, хамтааран хүдэлэлгын психологи, тэрэнэй ашаа туһа ба уг зорилгонууд хадаа бүхы социальна бүлэгүүдэй эрдэм баялиг болоно.

В. ДРОБИЖЕВ,
түүхын эрдэмэй доктор.

Дулэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ДАЙНДАШЬЕ, АЖАЛДАШЬЕ...

Душэн жэлэй саада тээ, 1941 оной июниин 22-то фашис булимтаргашад Эхэ орондомнай харата мууханаар добтолон орооһэн. Дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ манай ороной арадта, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ тон хүндэ хүшэр байдал тохеолдоо. Агууехэ дайнай ута харгы гаталһан энэ богонихоноор Эсэгэ ороноо хамгаалгын дабаадаһан хүнүүдэй нэгэн тухай хөөрэхэм.

Мянга юһэн зуун табиад оной эхээр түрүүшынхеэ Бадма Дондокович Дугаровтай уулзаа һэм. Тиихэдэ тэрэ КПСС-эй Захааминай райкомой худөө ажахын таһагые даагшаар хүдэлжэ байгаа. Дулаахан зохид шарайтай, һүбэлгэн хүхюун абари зантай. Хүндэ илдам зөөлэнөөр хандадаг тула тэрэ миин дура түргэн эзэлээ бэлэй.

Сүлөөтэй сагтаа тэрэнтэй уулзаха, шог ёгтотойхон хөөрөөгынь шагнаха ехэ дуратай байгша һэмди. Юумэн бүхэнииe уран зохидоор, шадамар бэрхээр тааруулан, найруулан, зураглан хэлэдэг маягтай һэн. Тэрэнэй хөөрэхэдэ эльгээ хататараа энээлдэдэг байгаабди. Нэгтэ хамта худэлдэг нүхэдтөө:

— Энэ Бадма Дондокович ехэ хүхюун, һайн абари зантай хүн даа. Иимэ шадамар бэрхэ хаана хөөрэжэ һураа гээшэб, — гэжэ хэлэхэдэм:

— Ээ, тэрэшни ута харгы гаталжа, улаан шулуу долёһон хүн ха юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бүхы тооной фронтнууд дээрэ ябаһан байха. Тэндэ һониин юумэ хөөржэ, солдадуудые байсуулдаг, дайнай бухы ёһотойл Теркин ябаа бэшэ гү даа, — гэбэд.

Үнэхөөрөөшье, Бадма Дондокович дайнай түрүүшын жэлһээ илалтын үдэр болотор фронт дээрэ ябаһан намтартай. Тэрэнэй дайшалхы зам Воронежско фронтһоо эхилһэн юм. Тиихэдэ тэрэ ротын командиран политическэ талаар орлогшо ябаа. Курска духэригтэ болоһон һүртэ ехэ тулалдаанда хабаадажа шархатаад, госпитальдо хэбтэхэ баатай болоо һэн.

— Фронт дээрэ политхүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ тон ехэ байгаа юм. Энээн тухай Леонид Ильич Брежнев «Бага газар» гэһэн номоо соо тон зүбөөр бэшээ. Сэрэгэй дунда ойлгуулгамжын ажал хүдэлмэри эрхилхэ, эсэжэ зобошоод ябаадань, шог ёгто үгэнүүдые хэлэжэ, сэдьхэл зүрхыень баяруулха, хэрэгтэй сагай болоходо, гартаа ташуур буугаа барин, баряанһаа урид добтолодог оро жэшээтэй һэмди, — гэжэ манай дайнай ветеран хөөрэдэг.

Госпитальдо хэбтэжэ, бэе махабадаа заһаад, Бадма Дондокович Иваново хотодохи сэрэгэй-политическэ һургуулида эльгээгдээ. Тэрэ һургуулияа дүүргэжэ, офицер зиндаатай болоод, нэгэдэхи Украинска фронтын 155-дахи гвардейскэ стрелково дивизидэ ябуулагдаа. Тэндэ 659-дэхи гвардейскэ полкын хоёрдохи батальоной парторгоор һунгагдаһан байна.

1944 оной октябрь һарада лейтенант Дугаров Карпатын үндэр хадануудые дабан гаталалсаад, Венгриин газарта орожо, Будапешт хотые абалсаһан, «Будапештые сүлөөлһэнэй түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан габьяатай. Венгриин хэдэн хото городуудые, Чехословаки болон Австриин газар дайдые тэрэ сүлөөлсөө, Венэ хото шадар Илалтын удые угтаа. Фронт дээрэ эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһанайнгаа түлөө Бадма Дондокович Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 1-дэхи шатын хоёр орденоор, дайшалхы 6 медальда хүртэһэн юм.

Дайгаа дараһаар, даагаа һуулгажа ерэһэн офицер, амархан гэжэ сагаа гээгүй, нютагайнгаа ажахы, соёл хүгжөөхэ хэрэгтэ хамсыгаа шамдан оролсоо. Партиина, совет органуудта, финансова эмхинүүдтэ хэдэн жэлэй туршада хүдэлөөд һүүлээр, колхозой түрүүлэгшээр һунгагдаа юм. Хэжэ ажахынуудай хамтаржа, томо ажахы болотор энэ тушаалда ябаа.

Хэдэн жэлэй саада тэрэ Бадма Дондокович пенсидэ гараһан. Тиигэбэшье дайнай болон ажалай ветеран хамаагүй һуунагүй, хамтын ажалда болон нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Мүнөө Дутэлүүрэй совхозой лугомелиоративна отрядай луговодуудай отряд даагшаар хүдэлнэ. Тиигэжэ түүнэй даагшалдаг отряд жэл бүри үндэр урагшалалтада хүрэдэг болонхой. Нёдондо жэл сагай байдал хүндэ байбашье, отряд 5841 центнер гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 16,2 центнер үбһэ бэлдэһэн байна.

— Бадма Дондокович журамтай, ажалша бэрхэ хүн даа, юу хэлэхэбши. Даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандана. бүгэдэндэ илангаяа залуушуулда ульгэр жэшээ харуулан хүдэлнэ, — гэжэ луговодуудай отрядые даагша, баһал дайнай болон ажалай ветеран, Ленинэй орденто Гомбо Гармаевич Цыдыпов хөөрэнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрһөө һүүл хүрэтэр фронт дээрэ ябаһан дайшалхы офицер Бадма Дондокович Дугаров мүнөө солбон дорюун, хүдэр хүнгэн зандаа. Нийтын адууһа малые элбэг дэлбэг тэжээлээр ханган, тэрэниие түргэноор хүгжөөхын, партиингаа XXVI съездын табиһан зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэгшэдэй түрүү зэргэдэ тэрэ дабшана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Д. Дугаров.

Ц. СУБАНОВ.

Уласхоорондын ШЭНЖЭЛЭЛ

СЭВ: ХАРИЛСАН ТУҺАЛАЛСАЛГЫН ҮРГЭН АРГА БОЛОМЖОНУУД

Социалис хани нүхэсэлэй оронуудай бэе бэедээ аша үрэ ехэтэйгээр харилсан туһалалсалгын саашанхи арга боломжонуудые улам гүнзэгырүүлгые тодорхойлго ба шэнэдхэн һайжаруулга СЭВ-эй Софида һаяхан үнгэргэгдэһэн сессиин XXXV заседаниин гол зорилгонь байба. Тэрэшэлэн заседани дээрэ үнгэрһэн арбан жэлэй туршада СЭВ-эй оронуудай хүгжэлтэдэ тобшолол хэгдээ. Энэ үе соо социалис экономическа нэгэдэлэй 1971 ондо баталан абтаһан комплексно программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэн байха юм.

Социалис хани нүхэсэл—мүнөө үе сагай дэлхэй дээрэ эгээл тааруу зохид экономическа хүсэн түгэс гэһэн тобшололые энэ сессиин заседани үшөө дахин гэршэлэн харуулба. Эндэ жэшээ болгон хэдэхэн тоо, баримта харуулая. Продукци үйлэдбэрилгэ ба национальна доходой ургалтын талаар далаад онуудта СЭВ-эй оронууд капиталис гүрэнүүдые хоёр шахуу дахинаар ахижа ябаа. Мүнөө үедэ социалис оронууд «ниитын дэлгүүрэй» оронуудһаа хоёр дахин шахуу ехээр промышленна продукци үйлэдбэрилнэ. Энэ хадаа дэлхэйн промышленна үйлэдбэриин ниитэ хэмжээнэй гурбанай нэгэ хуби болоно.

Дэлхэйн капиталис ажахын тогтууригүй, бэрхэшээл ехэтэй экономическа кризисэй хажууда социализмын, уласхоорондын харилсаа холбооной шэнэ түхэлэй, социалис экономическа нэгэдэлэй булюу һайн талань эли тодоор харагдана.

Экономикын талаар уласхоорондын харилсаа холбооной шэнэ түхэлэй онсо илгаань юуб гэхэдэ, арадай ажахын түсэбүүдые тааруу зохид тэнсүүритэйгээр табилга болоно. Түлишэ ба элшэ хүсөөр, түүхэй эд, машина болон түхеэрэлгэнүүдээр, бусад эд бараагаар ханалгатай холбоотой асуудалнуудаар СЭВ-эй гэшүүн-оронууд бэе бэедээ ашатай һатай шиидхэбэри ойрын табан жэлдэ, саашанхи удаан болзортошье бэелүүлхэ шиидхэбэри абаа гэжэ сесси дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна. Түлишын, энергетическэ хүсэнэй нөөсэнүүдэй хорожо, социалис зарим оронуудта ашагта малнуудые абалгын үнэ сэнгэй улам ургажа, дэлхэйн политическэ ба экономическа байдалай улам муудажа байбашье, социалис оронуудай экономикодо тиимэ хүгжэлтэ түйлагдана. Тиихэдэ үшөө хэдэ хэдэн асуудалнуудаар шиидхэбэри абтахаар илэгдэнэ. Тиимэ асуудалнууд тушаа тон бол, зарим оронуудай үйлэдбэриин түрүү дүй дүршэл үргэнөөр халан абтанагүй, уласхоорондын социалис ажалай хубаарилгын гай арга боломжонууд хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй.

Софида үнгэргэгдэһэн сесси бии байһан бэрхэшээлтэ асуудалнуудые шиидхэхэ арга зам хараалаа. Эндэ нэн түрүүн ажахын гаа арьбалалта алмалта ехэтэйгээр эрхилхэ, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ асуудалнууд шиидхэгдэхэ болоно. СЭВ-эй бэелүүлэгдэжэ байһан харилсан туһалалсалга хадаа социалис оронуудай хани нүхэсэлые улам бэхижүүлхэ, дэлхэйн үйлэ хэрэгүүдэй хуби заяанда нүлөөлхэ байна. Нёдондо жэлэй февраль һарада Москвагай Бауманска округой һунгагшадай урда Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, «Экономическа талаар энэ харилсан туһалалсалгамнай аша дүү орон бүхэниие хүгжөөлгэдэ хүсэ ехэтэй арга нүхэсэл мүн. Мүнөөнэй бэрхэшээл ехэтэй ба амгалан бэшэ сагта бата найдамтайгаар урагшаа дабшаха хэрэгтэмнай энэ харилсан туһалалсалга бултанаймнай найдабари болоно» гэжэ тэмдэглээ һэн.

ВАШИНГТОНОЙ АЮУЛТАЙ ЯБУУЛГА

Американ-хитад харилсаануудай улам үргэдхэгдэжэ байһан ушар бүхы дэлхэйн хүн зоной һанаае ехээр зобоожо байна. США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейг гэгшын һаяхан Пекин ерэжэ, тэндэ үнгэргэһэн хөөрэлдөөнүүд, тэрэшэлэн США-гай мүнөө үеын сэрэгэй техникэ болон технологи худалдан абаха арга Хитадта олгохо ба энэ хэрэгтэ хүнгэлэлтэтэй урьһаламжа үгэхэ гэжэ Вашингтоной шиидэһэн тушаа соносхол энэ аюулта үйлэ хэрэгэй һужэрөөгдэжэ байһаниие илангаяа эли тодоор элирхэйлэн харуулба.

Нэн түрүүн сэрэгэй асуудалда хабаатай американ-хитад үгэсэлгын эб найрамдалай хэрэгтэ айхабтар аюултай байһан тухай эндэ хэлэгдэнэ. Американ буу зэбсэгүүдые Пекиндэ үгэхэ арга боломжо тухай асуудал бүри урданай табигдаһан ааб даа. Энэ арга боломжын Хитадай хүршэнэрэй һанаае зобоонгүй байха аргагүйнь ойлгосотой. Энээниие мэдэжэ байһан США-гай хүтэлбэрилэгшэд Хитадта американ буу зэбсэг үгэхэгүйбди гэжэ тэдэниие нэгэтэ бэшэ найдуулдаг байһан гээшэ.

Вашингтоной энэ шиидхэбэри хадаа США-гай мүнөөнэй захиргаанай уласхоорондын харилсаануудай ёһо гуримуудые эбдэжэ, түрүүн байһан захиргаанай бэе дээрэ даажа абаһан уялгые гэшхэжэ хаяад, уласхоорондын харилсаануудта найдабаригүй хамжагша байһанаа бүхы дэлхэйдэ харуулһанайнь гэршэ болоно.

Америкын «Уолл-стрит джорнэл» газетын бэшэһэнэй ёһоор, добтолхы буу зэбсэгүүдые Пекиндэ худалдаха тухай Вашингтоной шиидхэбэри «США Советскэ Союз хоёрой харилсаае бүри түгшүүрилтэй шахардуу шанга болгожо, американ-хитад сэрэгэй харилсаа холбооe үргэдхэлгэ США-гай Европодохи союзнигуудай уур сухалые хүргэхэ байна».

Хитадые тухиржа, буу зэбсэгүүдээр хангажа байгаа, Пекинэй мүнөөнэй удамаршадай милитарис ба эзэрхэг түримхэй хараа бодолые өөртөө таатай шэглэл руу зориулхабди; Советскэ Союзда эсэргүү хүлын хараата гол зорилгодоо хэрэглэхэбди гэжэ Вашингтон найдана. Даншье һаа һохор хараа бодол! Советскэ Союзые хэншье айлгажа шадахагүй, харата ябуулгануудтань тэрэ мэхэлэгдэхэгүй, өөрынгөө арад зониие, өөрынгөө союзнигуудые аршалан хамгаалха бүхы юумээр сүм хангагданхай гээшэ.

Мүнөө Пекинэй Вашингтоной хэһэн үгэсэлгэдэнь өөрынь харата зорилгын бии байһаниие США-гай захиргаан хараадаа абанагүй хаш даа. Нэн түрүүн, ядерна дайнай һүүлээр дэлхэй дээрэ эзэрхэн зонхилхын тула Холбоото Штадуудые Советскэ Союзда добтолон оруулха тушаа Пекин бодомжолно. Тэрэшэлэн хитадуудай гарта ороһон американ буу зэбсэгүүдэй хамагай түрүүн Урда, Зүүн-Урда Азиин ба Номгон океанай оронуудта эсэргүүгээр хэрэглэгдэхэ байһаниинь мүн лэ ойлгосотой.

Тохёолдожо боломо энэ аюулые түс регионой оронуудай хүн зон ехэл һайнаар ойлгоно гээшэ. Японой «Иомиури» газетын бэшэһэнэй ёһоор, Пекинтэй дүтэ болохо Вашингтоной хараа шугам, илангаяа хүн зониие олоор хюдаха буу зэбсэгүүдые Хитадта үгэхэ гэһэн США-гай найдуулга хадаа Зүүн-Урда Азиин оронуудые (Индонези, Филиппин, Малайзи, Сингапур, Таиланд) нэгэдүүлдэг ассоциациин (АСЕАН) һанаае мүн лэ ехээр зобооно. Американ-хитад үгэсэлгэ Пекинэй мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй эзэрхэн зонхилдог политикые улам эдэбхижүүлхэ, дотоодымнай хэрэгүүдтэ хамааралгүе бүри үргэдхэхэ гэжэ эдэ оронууд зүбөөр ойлгожо байна.

ПОЛИЦИ ДЕМОНСТРАНТНУУДТА ЭСЭРГҮҮГЭЭР ДОБТОЛНО

Англиин Ливерпуль хотодо хэриин оронуудһаа ерэһэн хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг Токстет гэдэг райондо түймэрэй хара утаан тунэшанхай. Эндэ 150 шахуу гэр галдуулан һалаа. Үйлсэнүүдтэнь шэлэй бутархай, шулуу шохой, галдуулшаһан автомобильнууд дүүрэн. Шлёмуудые үмдэнхэй, гартаа хүниие сохидог дубинка бариһан хоёр мянга шахуу полициинхид мүнөө хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг райондо патрульна алба хэнэ. Американецуудай Вьетнамда үргэнөөр хэрэглэһэн, һүүлэй жэлнүүдтэ, Хойто-Ирландида демонстрантнуудые тараан намналгада хэрэглэгдэжэ байһан нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулдаг «си-эс» гэдэг газ полициинхидтэ үгтэнхэй.

Британиин аралнууд дээрэ үндэһэ яһанай илгаагаар доромжологдо эсэс табиха эрилтэтэйгээр демонстрацида гараһан залуушуулые тараан намналгада «си-эс» гэдэг газ хэрэглэгдээ. Хоёр зуунһаа дээшэ хүн больницада оруулагдаа, зуунһаа дээшэ хүн түрмэдэ хаагдаһан байха юм. Гурбан үдэрэй, гурбан һүниин туршада хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг геттодэ болоһон үзэгдөөгүй ехэ тулалдаан тиимэ үрэ дүнтэйгөөр дүүрэбэ гээшэ.

Лондондо, Бристольдо болодогтол адляар Ливерпульда тохёолдоһон тулалдаанай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, үгытэй ядуу, эрхэ сүлөөгүй, ажалгүй байлгые усадхаха эрилтэ табидаг Великобританиин хара шарайтан тушаа засагай ба полициин зүгһөө олон арбан жэлэй туршада буруугаар, хатуу шэрүүнээр хандадаг ябадалда хүн зоной зэбүүрхэл болоно.

Ливерпулиин районуудай нэгэндэ болоһон тулалдаан хадаа консервативна правительствын арад зондо эсэргүү политикада хүн зоной улам ехээр дураа гутажа байһанай гэршэ болоно гэжэ Англиин правительствын бүридэлдэ ородоггүй лейбористнуудай тон томо партиин хүтэлбэрилэгшэ Майкл Фут гэгшэ мэдүүлээ.

Социальна программа ба национальна экономикын хэрэглэмжэдэ гүрэнэй мүнгэ зөөри һомололгые саг үргэлжэ хорооhe зуураа, сэрэгэй гаргашануудые эрид дээшэлүүлгые хараалдаг консерваторнуудай экономическа хараа шугам Англиие гүшаад онуудһаа хойшо үзэгдөөгүй бэрхэшээлтэ байдалда хүргэнхэй. Хоёр хахад жэлэй туршада, консерваторнуудай засаг барижа байһан үе соо, хүдэлмэригүй хүнүүдэй тоо нэгэ миллионоор олошороо.

Мүнөө «үлүү хүнүүдэй» тоо 2,7 миллиондо хүрэжэ, оронойнь ажал хэжэ шадаха хүн зоной арбанһаа дээшэ процентые эзэлнэ. Хүн зонойнь дундаһаа үгытэй ядуу байдалтайшуул, нэн түрүүн урдань Британиин колонинууд байһан Ази, Африка ба Латиин Америкын оронуудһаа гараһан хүнүүд эгээл хүндэ хүшэр байдалда оронхой.

Засагай зургаануудай зүбшөөлөөр һүүлэй жэлнүүдтэ Англида үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг расизм ехээр дэлгэржэ байна. Баруунай үзэл баримталдаг элдэб бандануудай бүлэгүүд хэриин оронуудһаа ерэһэн хүдэлмэришэдтэ харата муухай добтолго, дээрмэдэлгэ хэнэ, тиихэдэ «хуули, эмхи гурим» сахиха уялгатай полицинь фашис буһалгаашадай талада байдаг гээшэ.

Һүүлэй үедэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүд хадаа социальна ба экономическа байдалтаа эшэ үндэһэтэй, расис политикын зайлашагүй хойшолон гэжэ мэдэрхэһээ Англиин засаг баригшад арсана. Консерваторнууд урдынхи мэтэ хүсэ хэрэглэхэ ябадалаа орхихогүй, мүнөөнэй гурим журамда эсэргүү ябуулга хэн хэнэб, тэдэндэ эсэргүүгээр хуулита хэмжээн абтаха, буу зэбсэг хэрэглэгдэхэ гэжэ Англиин дотоодын хэрэгүүдэй министр Ульям Уайтлоу гэгшэ мэдүүлбэ.

Т. КУДРЯВЦЕВА,
Ю. ЛОПАТИН,
Ю. УСТИМЕНКО,
(ТАСС).

БУХЫ НАҺАЯА БАЙГААЛИТАЙ ХОЛБООТОЙГООР

Ивалгын дунда һургуулида һуража ябаха үедөө хизаар ороноо шэнжэлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулдаг Эрих Эдуардович Пильман тухай һонирхолтой мэдээсэл ходо дууладаг байгааб. Иимэ хүнтэй уулзажа, дүтэ танилсаха хүсэлэн түрэдэгшье һаа, тусхайтаар ошохо гэхэдэ, сүлөө саг болохогүй...

Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй бүлэг һурагшадтай хамта хэдэн удаа ой тайга руу аяншалгаар ошодог болоо һэмди. Тиихэдээ үндэр хада уулын оройдо гараад байхадаа, байгаалиин бүхы нюуса мэдэхэ болоһон шэнги болгододог бэлэй. Нэгэтэ үнинэй уулзаха гэһэн хүсэлөө бэелүүлэн, Э. Э. Пильмантэй золгоходоо, байгаалиин хэды олон нюусануудые мэдэжэ абаһанаа хэзээдэшье мартахагүй хаб.

Мүнөө наян наһанайнгаа дабаан өөдэ алхалжа ябаһан буурал сагаан толгойтой энэ үбгэжөөлэй байгаали тухай хөөрэхэдэнь, хэды олон юумэ хараһан, үзэһэн хүн гээшэб гээд ойлгохош. Тэрэ өөрынгөө наһан соо хэдэн зуугаад километр хада уулаар махажа ябаа гэжэ һанахадаа, бидэнэй дүтын ой тайгаар ябаһан зүргэ хадаа юрын лэ аяншалга, сэбэр агаарта амаралга болоно гээшэ. Эрих Эдуардович ой тайга соогуур ябахадаа, хараһан үзэһэнөө дууһыень бэшэжэ абадаг, байгаалиин амитадай абари зан тухай тусхай тэмдэглэл хэдэг тула аяншалгын зүргэ дээрэ һая гараһан бидэнэртэ замаймнай залуурша шэнгеэр үзэгдэдэг юм.

Байгаалиин уларил, тэрэнэй ургамалнуудые, ан амитанай абари зан табан хургандаал адли мэдэхэ болоһон Э. Э. Пильман бидэнэрэй багша байхаһаа гадна, маанадые хизаар орондоо, байгаалидаа, Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжэхыемнай заяана гээшэ.

Б. БАЛЬЧИНОВ,
тус техникумэй багша.

СПОРТ

ДАХИНАА ЭРХИМЛЭБЭ

Магнитогорск хотодо «Труд» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө боксоор залуушуулай дунда мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Энэ мүрысөөндэ 1960 — 1963 онуудта түрэһэн спортсменүүд хабаадаа. Манай республикаһаа дүрбэн боксер эндэ мүрысэһэн байна.

СССР-эй спортын мастер Бадма Батуев Кемеровэ хотоһоо ошоһон мастерта кандидат Юрий Шеваловтай тулалдахадаа, очкогой тоогоор диилэжэ гараа. Бусад уулзалгануудаа тэрэ шадамар бэрхээр дүүргэжэ, Түбэй соведэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Манай командын нүгөөдэ түлөөлэгшэ Виктор Сальников хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Нүгөөдэ хоёр—Игорь Дугаров, Юрий Сунцаев гэгшэд урагшагүйдэшоо. Эдэнэр нааданай түрүүшын үдэр спортын мастернууд чемпион болоһон Артур Мухамедов (Магадан), Александр Хлыбов (Челябинск) хоёрто диилдэһэн байна.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн Бадма Батуев «Труд» бүлгэмэй Түбэй соведэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтаба. Тэрэ июлиин 15-һаа 19 болотор Улаан-Үдэ хотодо боксоор залуушуулай дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө болохо мүрысөөндэ хабаадаха болобо.

С. ЦЫМПИЛОВ.

ҺУР ХАРБАЛГААР СССР-эй КУБОГТА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСӨӨН

ҺАНАМЖАНУУДАА ХЭЛЭНЭ

Һур харбалгаар СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн манай республикын ниислэл—Улаан-Үдэ хотодо боложо дүүрэбэ. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүүрэжэ байха үедэ манай корреспондентнүүд чемпионадта ерэһэн суута харбагшадтай, мэргэжэлтэдтэй, тренернүүдтэй уулзажа хөөрэлдэһэн байна.

СССР-эй спорткомитедэй гүрэнэй тренер, бүхэсоюзна категориин судья Г. А. Гордиенко:

—Эхэ ороноймнай эрхим бэрхэ спортсменүүдэй танай республикада айлшалан ерэдэг болоһон ушар нэн түрүүн спортын энэ тэрэ зүйлнүүдые хүн зоной дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэһэн зорилготой бшуу. Хоёрдохёо танай республикада һур харбалга эртэ урдын уг үндэһэтэй, ехэ хүндэтэй юм байна. Мүнөө танайда имагтал СССР-эй спортын мастернууд бэшэ, мүн уласхоорондын классай мастернуудшье урган гаранхай. Саашадаа хёрхо мэргэн спортсменүүд олошорхо байха гэжэ һанагдана.

РСФСР-эй суглуулагдамал командын ахалагша тренер, России Федерациин габьяата тренер А. М. Борода:

—Манай республикын һур харбагшадай команда гол түлэб «Буревестник» бүлгэмые энэ ехэ мүрысөөндэ түлөөлбэ. Тиихэдээ командымнай бэрхэ харбагшад нааланда ерэбэгүй ха юм. Уласхоорондын классай спортын мастернууд Елена Кувшинова, Игорь Прокопьев, спортын мастернууд Виктория Гончарова гэгшэд ерэжэ шадабагүй. Командымнай гэшүүд Филатова, Вилков, Лахматов гэгшэд һанаһанда хүрэбэгүй гэжэ сэхэ хэлэхээр. Республикынгнай һур харбагшад һорилго бэлэдхэл муутай байһан дээрэһээ хойгуур һуури эзэлхэ баатай болобо.

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй суглуулагдамал командын тренер В. А. Бахман (Алма-Ата).

—Ехэ мүрысөөндэ хабаадахаяа Забайкали руу ерэһэндээ бидэнэр аргагүй баяртай гээшэбди. Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, тоонто нютагаа бусаха хүсэлэндэ абтаа һэмди. Теэд эндэ юун гэжэ хэлэлтэйб гэхэдэ, һүүлэй үедэ ороноймнай спортсменүүдэй дунда бэлигтэй бэрхэ залуушуулай урган гаража байһые тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Манай командын гэшүүн үнгэрэгшэ жэлдэ һур харбалгаар СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ илажа, уласхоорондын классай спортын мастер болоһон Ирина Леонова ехэ амжалта түйлаа. Тэрэ энэ мүрысөөнэй үедэ 70—60 метрэй зайда һур харбахадаа, Ольга Рогова, Лхама Дабаева болон бусадые хойноо үлөөжэ, хоёрдохи һуури эзэлжэ ябаһан юм. Одоол эндэ манай спортсменка амжалта түйлахань ха гэжэ һанаа һэмди. Энэ мүрысөөндэ Иринын эзэлээд байһан зургаадахи һуури яһала һайн гэжэ һанахаар. Мүнөө Алма-Атагай багшанарай институдай физкультурын факультедэй гурбадахи курсда һуража ябаһан Ирина Леонова саашадаа һур харбалгаар эрхимүүдэй тоодо орожо шадаха аабза.

Дэлхэй, Европын, СССР-эй арадуудай VII спартакиадын чемпион, XXII Олимпиин нааданай мүнгэн медальда хүртэһэн, СССР-эй спортын габьяата мастер Наталья Бутузова (Москва).

—Би хоёрдохёо Улаан-Үдэдэ ерэбэб. Тиин бидэниие хүндэмүүшэ ёһоор угтадаг татнай халуун зүрхэнэй баярые хүргэхэ байнаб.

Ехэ мүрысөөнэй зүргэ дээрэ гараһан лэ спортсмен бүхэн саашадаа амжалта түйлахын хойноһоо эрмэлзэдэг, оролдолог гээшэ бэзэ? Би долоон жэлэй туршада һур харбажа ябахадаа, заабол илажа гарахые оролдодогби. Мүнөө ехэ мүрысөөнэй дүүрээд байхада, өөрынгөө хүсэлэнгые гүйсэд бэелүүлбэб гэжэ һанахагүй байнаб. СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө болодог мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, урагшагүйдэлэг бэлэйб. Харин мүнөө танай Улаан-Үдэ ерэжэ, энэ хүсэл эрмэлзэлээ бэелүүлһэндэ аргагүй баяртайб.

Мүрысөөнэй ахамад судья, һур харбалгаар Буряадай АССР-эй Федерациин түрүүлэгшэ Б. Д. Санданов:

—Һур харбалгаар СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө манай Улаан-Үдэ хотодо түрүүшынхеэ болоһон мүрысөөн һайнаар үнгэргэгдөө гэһэн сэгнэлтэ дуулахада, зүрхэ сэдьхэлдэмнай омогорхол, баяр түрүүлнэ. Энэмнай ганса хүнэй хэһэн хэрэг бэшэ, харин бултанаймнай бүтээһэн хэрэгэй үрэ дүн ха юм даа. Хоёрдохинь гэхэдэ, өөһэдтөө шүүмжэлхыгээр хандахада, һур харбагшаднай һанаһанда хүрэбэгүй гэжэ хэлэлтэй. Саашадаа эдэ дутуу дундануудаа дары усадхажа, Буряад ороноо суурхуулха мэргэшүүлые һурган һорихо гэһэн зорилго урдаа табиха байнабди.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ гурбадахи һуури эзэлһэн В. Максимов; манай харбагшад сооһоо эрхим үрэ дүн түйлаһан Ц. Цыренжапов.

С. БАЛДУЕВ, В. ПЛУТТЫН фотонууд.

ТОБШОХОНООР

ФУТБОЛ. «Арһан бүмбэгэ» гэжэ клубай шанда хүртэхын түлөө эдиршүүлэй дунда футболоор республикын түрүү һуури эзэлгын мүрысөөн боложо дүүрэбэ. 12 командын 150 гаран эдир футболистнууд мүрысөөндэ хабаадаһан байна. Бага наһанай бүлэгтэ Хориин районой суглуулагдамал команда илаа. Дундуур наһанай бүлэгтэ Улаан-Үдын Железнодорожно районой Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ хүүгэдэй клубай команда шалгаржа, республикын чемпион болобо. Эдэ командануд июлиин һүүл багта Кызыл, Улаан-Үдэ хотонуудта үнгэргэгдэхэ зоныйн мүрысөөнүүдтэ хабаадаха эрхэдэ хүртэһэн байха юм.

* * *

Клубай командануудай дунда футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһээр.

Эрэшүүлэй болон эдиршүүлэй дунда транспортын «Локомотивай» командануд түрүүлнэ.

Манай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Сагаан алтаяа» —гээлтэгүйгөөр хуряае» —мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «КПСС-эй обкомдо» —тогтоол. Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой болон Хяагтын районой Худэриин совхозой коллективүүдэй социалис уялганууд. СССР-эй ба Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Агит-талмайнууд хооһон» — —Л. Гершманэй статья. «Ажалай баатаршалгын зам» — БАМ-ай барилга тухай хөөрэһэн мэдээсэлнүүдэй суглуулбари, «Тэжээл бэлэдхэлгэ —бүгэдын хэрэг». «Шагнарта оноо аһарааль» — В. Витковай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Дүнэр сорбонай ою хайшаад» —Тэмбойнай рассказ. «Уласхоорондын шэнжэлэл». «Бумбэрэг дээгүүр» һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хаана ошохо, ямар мэргэжэл һурахаб?» — соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Как львенок и черепаха пели песню», «Сказка сказывается» — мультфильмнүүдэй программа. 10.35 — Үхибүүдтэ. «Валерка, Рэмка плюс...», — «Димка велосипедчик» — телевизионно уран һайханай фильмнүүд. 11.20—«Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.20—Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—«Шинии ажал— шинии амжалтанууд» — киногой программа. 16.25 — Үхибүүдтэ «Пассажир» — гэжэ телевизионно уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 17.05—«Байгал» —программа (буряадаар). 17.35 — «СССР эй уран зохёолшодой VII съездын делегадууд хөөрэнэ».

«Орбита». 18.05—«Нодар Думбадзе». «Коммунистнууд» гэһэн циклһээ телевизионно баримтата фильм. 18.30 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд бэелүүлэгдэһээр байна». «Краснодарайхид дуудаһан шэнэ системэ ашаглагдана». Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ комплексно системэ зохёон Кубаниин ажалшадай түрүү дүй дүршэл тухай. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Социалис Ажалай Герой, КПСС-эй Краснодарска крайкомой нэгэдэхи секретарь С. Ф. Медунов дамжуулгада хабаадалсаха. 19.00 — «Футболой шэнжэлэл». 19.30 — 19.45 —Забһарлалга. 19.45 —«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 20.00— Бастили абаһан үдэртэ—Франциин национальна һайндэртэ зориулагдаһан Франциин телевидениин программа. 22.00 — «Время». 22.35—«Баримтата экран». 23.50—«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—Үхибүүдтэ. «У лукоморья», «Сочинение», «Струны для гавайской гитары»—багашуулда хамаатай уран һайханай фильмнүүд. 14.15 — СССР-эй арадай хатарай Гүрэнэй академическэ ансамблиин концерт. 14.35 — «Соломенный бычок», «В стране невыученных уроков» — мультфильмнүүдэй программа. 15.05 —«Үхибүүдтэ ан амитадай зулзагад тухай». 15.40—«Арадай дуунууд». 17.05 — «Залуушуулай адресууд».

Улаан-Үдэ. 18.05—Баримтата фильм. 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Соносхолнууд. 19.15—Баримтата фильмнүүдэй программа.

«Орбита». 19.55—Дамжуулгын программа. 20.00 — «Хүдөөгэй час». 21.00—«Амгалан ба социализм». 21.15—Уласхоорондын бэлиг. 22.00—«Время». 22.35—«Невеста с Севера» — телевизионно уран һайханай фильм.

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бурхэжэ байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо, аадаргүй. Баруун-хойноһоо 15—10 метр хүсэтэй, зарим газарта һалхинай хүсэн секундын 14 метртэ хүрэхэ. Үдэртөө 23—28, зарим районуудта 16 градус дулаан болохо.

Республикымнай ниислэл— Улаан-Үдэдэ шииг нойтон орохогүй. Баруун-хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэй һалхилха. Үдэртөө 26—28 градус халуун байха. 15—16-най сэлмэлгэтэй. бурхэлгэтэй байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо, баруун-хойноһоо секундын 5—6 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүниндөө 9—14, үдэртөө 25—30 градус дулаан болохо.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-95, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Н-03562. Заказ №162. Индекс 5901